

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 19.07.1995
KOM(95) 382 endelig udg.

GRØNBOG

**om ophavsret og ophavsretsbeslægtede
rettigheder i informationssamfundet**

forelagt af Kommissionen

	1.
Indholdsfortegnelse	1
Resumé	3
Indledning	6

KAPITEL 1

I. Hvorfor en grøn bog?	10
A. Ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder: et fællesskabsanliggende	10
a) Det indre marked	10
b) Den kulturelle dimension	11
c) Den økonomiske dimension	11
d) Den sociale dimension	12
B. Drøftelser på internationalt plan	12
C. Den Europæiske Union fortsætter sin indsats	14
II. Klarlæggelse af udfordringerne	19
A. En ny situation	19
a) De nye tjenester	19
b) Grænseoverskridende tjenester	21
c) Nye markedsstrukturer	22
B. Status over ophavsretten og de ophavsretsbeslægtede rettigheder	24
C. Mulige konsekvenser	26
a) For de implicerede i informationssamfundet	26
b) Konsekvenser for lovgivningen	27
III. Retlige rammer for informationssamfundet	29
A. Traktatens bestemmelser om det indre marked	29
B. EU-direktiver og direktivforslag	30
a) Direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer	30
b) Direktiv 92/100/EØF om udlejnings- og udlånsrettigheder	30
c) Direktiv 93/83/EØF om radio- og tv-udsendelse via satellit og viderespredning pr. kabel	31
d) Direktiv 93/98/EØF om harmonisering af beskyttelsestiden	31
e) Direktivforslaget om retlig beskyttelse af databaser	31
C. Risikoen for en ny opsplitning af det indre marked	32
Foreløbige generelle spørgsmål	33

KAPITEL 2

Underkapitel 1:	Generelle spørgsmål	35
Afsnit I:	Gældende ret	38
Afsnit II:	Konsumtion af rettigheder og parallelimport	44
Underkapitel 2:	Særlige rettigheder	
Afsnit III:	Reproduktionsrettigheder	49
Afsnit IV:	Tilgængeliggørelse for almenheden	53
Afsnit V:	Digital sprednings-/transmissionsret	56
Afsnit VI:	Retten til digital radio- og tv-udsendelse	61
Afsnit VII:	Droit moral	65
Underkapitel 3:	Spørgsmål i tilknytning til udnyttelsen af rettighederne	
Afsnit VIII:	Erhvervelse og forvaltning af rettighederne	69
Afsnit IX:	Tekniske systemer til identificering og beskyttelse	79

BILAG

Spørgsmål til de berørte kredse	84
---------------------------------	----

RESUMÉ

1. Den proces, som iværksættes af informationssamfundet, betyder, at de mange nye varer og tjenester, der opstår, fuldt ud skal kunne udnytte de elektroniske motorveje. Der bør gælde sammenhængende retsregler på nationalt, fællesskabs- og internationalt niveau. Den eksisterende lovgivning bør uden tvivl tilpasses for at dække de mange nye situationer, der vil medføre nye udfordringer. Tilpasningen af retsreglerne for intellektuel ejendomsret er et af disse områder. Den lovgivning, der eksisterer for det indre marked, viser, hvilken vej man kan gå for at definere en politik for informationssamfundet. Denne lovgivning indeholder nogle sammenhængende og gennemprøvede regler, der vil gøre det muligt effektivt at tage informationssamfundets udfordringer op.

2. De nye varer og tjenester, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje, vil enten tage udgangspunkt i allerede eksisterende værker eller føre til skabelsen af nye værker. Det vil ofte være nødvendigt at bearbejde de eksisterende værker, før de fremføres med den digitale teknik, mens frembringelsen af nye værker og tjenester kræver meget betydelige investeringer, uden hvilke indholdet af de nye tjenester i informationssamfundet vil blive meget begrænset. Og det er netop tjenesternes mangfoldighed, der vil kunne fremme infrastrukturudviklingen. Hvis der ikke eksisterer en sådan mangfoldighed, vil det ikke være rentabelt at foretage investeringer i infrastrukturen, i hvert fald ikke hvad angår tjenester til privatpersoner, der væsentligst anvendes på fritids- og uddannelsesområdet. Den kreative udfoldelse vil kun finde sted og kunne retfærdiggøres i en digital sammenhæng, hvis den ophavsretlige beskyttelse er tilstrækkelig.

Når først en given tjeneste er tilgængelig på nettet, er det meget vanskeligt, hvis der ikke findes en tilstrækkelig beskyttelse, at sikre, at et værk eller en frembringelse ikke kopieres, ændres eller udnyttes til skade for rettighedshaverne. Det er netop karakteristisk for den digitale teknik, at transmission og kopiering af et meget stort antal data er meget nemmere, end det er tilfældet med den analoge teknik.

3. På grund af nettenes karakteristika i informationssamfundet vil store forskelle i beskyttelsesniveauet for værker og frembringelser være en hindring for udviklingen af informationssamfundet. Da det er vanskeligt at kontrollere værkernes anvendelse, og da markedsdeltagerne kan flytte deres aktiviteter, er det nødvendigt på en række områder at foretage en større harmonisering af den ophavsretlige beskyttelse.

Der er allerede på fællesskabsniveau foretaget en vis harmonisering, idet der er vedtaget fire direktiver om ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder. Disse forventes snarest at blive suppleret med et direktiv om retlig beskyttelse af databaser. Dette giver Fællesskabet et forspring i forhold til handelspartnerne, da Fællesskabet dermed får retsregler, der kan danne grundlag for udviklingen af tjenester i informationssamfundet.

Spørgsmålet er herefter, om denne harmonisering er tilstrækkelig, eller om det eventuelt er nødvendigt at gå videre i hvert fald på de områder, der er særlig berørt af informationssamfundet.

Hvis der ikke findes harmoniserede regler for eneretten til at tillade eller forbyde anvendelse, reproduktion osv. af beskyttede værker og frembringelser, vil det hindre udvekslingen af varer og tjenesteydelser. Derfor vil det kun via harmonisering af medlemsstaternes lovgivning være muligt at reducere den geografiske afgrænsning af de rettigheder, som de nationale lovgivninger indrømmer. En manglende harmonisering på fællesskabsniveau vil endvidere betyde, at markedet for de nye tjenester fortsat vil være opsplittet, hvilket vil forhindre udvikling af tjenester, der for at blive rentable kræver et større marked end de nationale markeder.

4. Der vil derfor blive foretaget en gennemgang af en række generelle spørgsmål, spørgsmål om særlige rettigheder samt andre rettigheder i forbindelse med udnyttelsen. For de generelle spørgsmåls vedkommende er der tale om gældende ret og konsumtion af visse rettigheder. Under særlige rettigheder behandles reproduktionsrettigheder, begrebet almenhed i forbindelse med regler for tilgængeliggørelse for almenheden samt visse særlige rettigheder, der vil kunne anvendes på forskellige former for digital transmission. I den forbindelse må der skelnes mellem retten til digital spredning og retten til digital radio- og tv-udsendelse. Spørgsmålet om droit moral-rettigheder vil ligeledes blive grundigt behandlet. Endelig vil afsnittet om udnyttelse af rettigheder behandle forvaltningsproblematikken samt tekniske systemer til identifikation og beskyttelse.

5. Der er således tale om en omfattende høring, der skal gøre det muligt at fastsætte Kommissionens fremtidige arbejdsprogram inden for ophavsret og ophavsretsbeslægtede områder. De berørte kredse opfordres til at deltage i denne proces, der dels skal sikre en større gennemsigtighed af Kommissionens arbejde, og dels sikre overholdelse af nærhedsprincippet, idet der kun vil blive taget initiativer der skønnes at være absolut nødvendige.

INDLEDNING

1. I denne grønbog rejses en række spørgsmål om ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder, som det har vist sig nødvendigt at se nærmere på i forbindelse med udviklingen af informationssamfundet, blandt andet for at kunne afstikke nogle politiske retningslinjer.
2. Ordet "informationssamfund" er nævnt i Kommissionens hvidbog *"Vækst, konkurrenceevne og beskæftigelse - Udfordringer og veje ind i det 21. århundrede"*. Det hedder heri, at *"kræfterne (må) samles og synergien styrkes, så en stærk europæisk informationsinfrastruktur kan stå klar hurtigst muligt"*¹.
3. Som det blev foreslået i hvidbogen, forelagde en task-force med Martin Bangemann som formand en rapport² for Det Europæiske Råd på Korfu i juni 1994. Det hedder heri, at *"den teknologiske udvikling giver os nu mulighed for at forarbejde, oplagre, genfinde og kommunikere informationer i en hvilken som helst form - mundtlig, skriftlig eller visuel - ubunden af afstand, tid og volumen"*. I rapporten anses det for vigtigt at sikre beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder, der er helt fundamentale for de retsregler, der skal indføres i forbindelse med informationssamfundet. Gruppen mener, *"at der i spørgsmålet om beskyttelse af intellektuel ophavsret må tages højde for de nye udfordringer, som globaliseringen og multimedierne frembyder, og at man fremdeles må prioritere dette spørgsmål højt både på europæisk og på internationalt plan (...). Europa har en afgørende interesse i at sikre, at spørgsmålet om intellektuel ophavsret får fuld opmærksomhed, og at der fastholdes et højt beskyttelsesniveau"*.
4. Efter vedtagelsen af Bangemann-rapporten vedtog Kommissionen meddelelsen *"Europa på vej mod informationssamfundet - en handlingsplan"*³. Heri fastsættes de overordnede retningslinjer for de foranstaltninger, som Kommissionen har til hensigt at iværksætte på dette område, og der tages initiativ til mere detaljerede overvejelser om særlige emner som f.eks. intellektuel ejendomsret. På dette område anbefales en fornyet gennemgang af de foranstaltninger, der allerede er vedtaget, eller som er undervejs, inden for ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder, samt eventuelt en gennemgang af behovet for yderligere foranstaltninger. På mødet i Rådet (industri og telekommunikation) i september 1994 blev disse retningslinjer bekræftet.

¹ ISBN 92 826 6997-1, s. 104.

² "Europa og det globale informationssamfund - Anbefalinger til Det Europæiske Råd", Bruxelles den 26. maj 1994.

³ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet og til Det Økonomiske og Sociale Udvalg, KOM(94) 347 endelig udg., Bruxelles den 19. juli 1994.

5. Informationssamfundet er allerede en realitet, da de eksisterende net allerede bruges af erhvervslivet og inden for uddannelse og forskning takket være den digitale kommunikationsteknologi. Det skal endvidere nævnes, at nettene væsentligst er blevet udviklet med udgangspunkt i åbne kommunikationsstandarder, og at indholdet af de meddelelser, der sendes over nettene, på nuværende tidspunkt kun nyder delvis ophavsretlig beskyttelse.
6. Da der i fremtiden vil blive sendt stadig flere værker og andet beskyttet materiale via de elektroniske motorveje, bliver det endnu mere påkrævet med en teknisk og retlig beskyttelse. En sådan beskyttelse må ikke være en hindring for anvendelsen af informationsnettene. Det er muligt, at den digitale kommunikationsteknik kun vil være én af mange kommunikationsmetoder. De øvrige eksisterende medier, som f.eks. bøger, vil fortsat være en relevant informationskilde, der uden tvivl vil være billigere. For at informationssamfundets muligheder kan udnyttes fuldt ud, er det nødvendigt at sikre lige vilkår for alle interesserede parter (rettighedshavere, fabrikanter af materiel, tjenstedistributører og brugere samt netoperatører).
7. I denne grønbog behandles væsentligst ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med indholdet af de nye tjenester og produkter i informationssamfundet, herunder visse retlige og tekniske aspekter, der er afgørende for en egentlig udøvelse af rettigheder. Da Kommissionen allerede i forskellige sammenhænge har givet udtryk for sin holdning til de industrielle perspektiver i informationssamfundet og til brugernes rolle, vil denne grønbog især behandle spørgsmålet om beskyttelse af indehavere af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder.

Derimod vil grønbogen ikke behandle de ophavsretsrelaterede aspekter i forbindelse med interoperabiliteten af nettene og de tjenester, der leveres via disse net, herunder kommunikationsstandarder og -grænseflader. Kommissionen er klar over disse aspekters betydning, som der allerede er taget højde for i Fællesskabets retsregler (jf. bl.a. direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer).

Endvidere behandler grønbogen ikke alle spørgsmål om intellektuel ejendomsret, der kan opstå i informationssamfundet. Bl.a. bliver spørgsmål vedrørende patenter, mærker, mønstre og modeller, knowhow og forretningshemmeligheder ikke behandlet.

Kommissionen arbejder endvidere med andre lovgivningsmæssige aspekter af tjenester i informationssamfundet. Kommissionen vil således ud over aspekterne vedrørende databeskyttelse og privatlivets fred, der allerede er eller vil blive behandlet, udarbejde en grønbog om retlig beskyttelse af krypterede signaler, en grønbog om erhvervskommunikation i det indre marked, en meddelelse om lovgivningsmæssig gennemsigtighed for at sikre, at de nationale lovgivningsforslag på området overholder det indre markeds principper. Endelig har Kommissionen iværksat en høring om indholdet af et eventuelt fællesskabsinitiativ om ejerskab i medierne. Endvidere vil udvikling af nye audiovisuelle tjenester, fremme af den kulturelle egenart og den sproglige mangfoldighed samt sikring af almenvellets interesser blive behandlet i en grønbog om udvikling af nye audiovisuelle tjenester.

8. Grønbogen består af to kapitler. I det første beskrives det, hvordan informationssamfundet bør fungere. Det understreges her, at det er vigtigt for Det Europæiske Fællesskab at udvikle informationssamfundet, og det påvises blandt andet hvordan udviklingen af informationssamfundet indgår i de retlige rammer for det indre marked. I dette kapitel forsøges det at klarlægge de udfordringer, som følger af informationssamfundet.

I det andet kapitel har Kommissionen på basis af bidrag fra de berørte kredse udtaget ni områder, der ser ud til at være de vigtigste for ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder, hvis informationssamfundet skal kunne fungere. Disse områder behandles i tre underkapitler. Kommissionen ønsker at få kendskab til holdningen i de berørte kredse hvad angår de lovgivningsmæssige og tekniske spørgsmål, der rejses i hvert afsnit.

9. De retningslinjer, som Kommissionen fremlægger i de forskellige afsnit, er foreløbige på grund af de oplysninger, som Kommissionen på nuværende tidspunkt har til rådighed om informationssamfundet. De spørgsmål, som Kommissionen ønsker kommentarer til, er opført i slutningen af hvert afsnit og findes samlet bagerst i grønbogen.

Grønbogen er et led i en høringsproces. De berørte kredse, organisationer og stater opfordres derfor til at fremsende deres bemærkninger til de nævnte spørgsmål. Man kan vælge kun at svare på nogle af spørgsmålene. Kommentarerne, der altså kan være begrænset til besvarelse af udvalgte spørgsmål, bedes fremsendt inden den 31. oktober 1995 til følgende adresse:

Europa-Kommissionen
Generaldirektorat XV
Det Indre Marked og Finansielle Tjenesteydelser
Afdeling XV/E-4
Rue de la Loi 200
B-1049 Bruxelles

E-mail:
E4@DG15.cec.be

KAPITEL 1

I. HVORFOR EN GRØNBOG?

A. OPHAVSRET OG OPHAVSRETSBESLÆGTEDE RETTIGHEDER: ET FÆLLESSKABSANLIGGENDE

10. Beskyttelse af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder er af afgørende betydning for det indre marked og har for Fællesskabet både en kulturel, økonomisk og social dimension.

a) Det indre marked

11. EU interesserer sig først og fremmest for beskyttelse af intellektuel ejendomsret i informationssamfundet for at sikre den frie bevægelighed for varer og tjenesteydelser. Fremstillere og leverandører af varer og tjenesteydelser, der er beskyttet af ophavsretten og beslægtede rettigheder, skal i informationssamfundet fortsat kunne betragte Fællesskabet som ét stort marked.

Hvis der imidlertid ikke findes harmoniserede regler om eneretten til at tillade eller forbyde anvendelse, reproduktion osv. af beskyttede værker og frembringelser, vil den frie bevægelighed for varer og tjenester blive vanskeliggjort. Ved at harmonisere medlemsstaternes lovgivning kan man nedbryde den geografiske afgrænsning af de rettigheder, der tillægges i medfør af national ret.

12. Da informationssamfundet øger mulighederne for adgang, distribution, anvendelse osv., vil der opstå flere situationer, hvor forskellene mellem medlemsstaternes lovgivning vil være en hindring for udveksling af varer og tjenester. Sådanne hindringer vil have meget alvorlige konsekvenser, så meget mere som spredning af værker i informationssamfundet i stadig højere grad vil ske i immateriel form. Det vil sige, at spredningen i vidt omfang falder ind under reglerne om fri udveksling af tjenesteydelser.

Det er således nødvendigt, at Fællesskabet behandler ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i informationssamfundet for ved fællesskabsforanstaltninger at sikre fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser, samtidig med at nærhedsprincippet overholdes. Der bør derfor tages fat på den nødvendige harmonisering og gensidige anerkendelse for at undgå, at der opstår konkurrenceforvridning, der kan favorisere visse medlemsstater.

b) Den kulturelle dimension

13. Ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder er grundlæggende for Fællesskabets kulturpolitik. Informationssamfundet, herunder især multimedia, har kulturelle aspekter, som der fuldt ud må tages højde for (artikel 128, stk. 4, i traktaten om Den Europæiske Union), bl.a. i forbindelse med forbedring af kendskabet til og formidlingen af de europæiske folkeslags kultur og historie, fremme af kulturelle udvekslinger og originale frembringelser samt bevaring af kulturarven. Samtidig kan den kulturelle sektor spille en afgørende rolle for indholdet af tjenesterne i informationssamfundet.
14. Den europæiske kulturarv, der er én af de mest betydningsfulde, er meget efterspurgt i forbindelse med fremstilling af produkter og tjenester, der skal sendes via de elektroniske motorveje. Kultur har, udover sin egenverdi, en økonomisk værdi, der betyder, at den også får kommerciel vægt. Det er derfor nødvendigt, at de kulturelle aktører i Fællesskabet får del i den økonomiske gevinst.
15. En effektiv beskyttelse af denne kulturarv og af de kulturelle aktører, der står bag, sikres væsentligst gennem ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder. Disse er udgangspunktet for udviklingen af Den Europæiske Unions kulturelle tiltag. Disse rettigheder gør det muligt i hvert enkelt led i kæden, lige fra ophavsmanden til offentligheden, at sikre fremstillere og andre rettighedshavere en indtægt for udnyttelsen af deres intellektuelle frembringelse. Det vederlag, som ophavsmænd og andre rettighedshavere får for udnyttelsen af deres værker og frembringelser, stimulerer udviklingen af den intellektuelle og kunstneriske produktion i Fællesskabet. Selv om det bliver nødvendigt med tilpasninger i forbindelse med informationssamfundet, skal ophavsmænd, kunstnere og andre rettighedshavere fortsat sikres en effektiv beskyttelse. Det er af afgørende betydning at finde en ligevægt mellem på den ene side en beskyttelse af den europæiske kulturarv og intellektuelle ejendomsret og på den anden side en udnyttelse heraf på økonomisk rimelige vilkår for at sikre en harmonisk udvikling både af informationssamfundet og af den europæiske kultur.

c) Den økonomiske dimension

16. Beskyttelse af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder er blevet et væsentligt element i den lovgivning, der er nødvendig for at sikre kulturindustriens konkurrenceevne. Kun en effektiv beskyttelse af disse rettigheder kan sikre de nødvendige investeringer til udvikling af kreative og innovative aktiviteter, der er én af betingelserne for den europæiske industris indtjening og konkurrenceevne. Det er klart, at industrien kun investerer i de kreative aktiviteter, hvis den har vished for, at der ikke kan ske ulovlig tilegnelse af frembringelserne, og at den efterfølgende vil høste frugten af investeringerne i den beskyttelsesperiode, som ophavsrettighederne og de ophavsretsbeslægtede rettigheder giver.

Forskellige analyser, der er foretaget i medlemsstaterne i de seneste år, om den økonomiske betydning af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder, har ført til lignende konklusioner. Produktionen og merværdien af aktiviteter på områder, der er beskyttet af disse rettigheder, er i stærk vækst, en vækst der ofte ligger over den generelle økonomiske vækst. Således har der i den audiovisuelle sektor i de seneste år været en årlig vækst på 6% i faste priser, og denne vækst fortsætter⁴. De aktiviteter, der er beskyttet af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder, indgår i alt med en vægt på 3-5% af Fællesskabets bruttonationalprodukt.

17. Den beskyttelse, som ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder giver, dækker en række sektorer, hvor blandt andet informations- og underholdningsindustrien har en stor vægt. Det er oplagt, at konkurrenceevnen og kreativiteten indenfor udgivervirksomhed, plade- og filmindustri i høj grad er afhængig af de regler, der gælder for ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder. Nye teknologier og informationssamfundet vinder stadig større indpas, og dette giver store vækstmuligheder for de berørte sektorer (audiovisuelle sektor, udgivervirksomhed, musik og software). Udviklingen af nye verdensomspændende sprednings- og reproduktionsteknikker tvinger Fællesskabet til at overveje situationen for bedre at tage højde for betydningen af ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i denne nye sammenhæng.

d) Den sociale dimension

18. Det nævnes i Kommissionens hvidbog, at de vesteuropæiske landes økonomier i stadig højere grad har en tendens til at koncentrere sig om aktiviteter med en høj værditilvækst ved at anvende teknologi, knowhow og kreativitet. Den europæiske konkurrenceevne vil i stadig højere grad afhænge af nye ideer, der kan føre til udviklingen af nye produkter og procedurer, der igen kan føre til skabelse af nye arbejdspladser. Ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder spiller her ofte en afgørende rolle. I den nuværende situation, hvor en række nye tjenester udvikles og spredes, er det nødvendigt fuldt ud at udnytte alle muligheder for jobskabelse, herunder især de muligheder, der er meget arbejdsintensive. I denne grønbog nævnes nogle af de betingelser, der skal være opfyldt for at fremme udviklingen af nye aktiviteter, der er knyttet til informationstjenester.

B. DRØFTELSE PÅ INTERNATIONALT PLAN

19. Fremkomsten og udbredelsen af en ny informationsinfrastruktur, "de elektroniske motorveje", samt nye produkter og tjenester betyder,

⁴ Se note 1, ISBN 92 826 74 24-X-1994, s. 122.

at de fleste af Fællesskabets vigtigste handelspartnere nu har indledt drøftelser om de økonomiske, juridiske og sociale følger af informationssamfundet.

20. Da informationssamfundet rejser globale og universelle problemstillinger, er der indledt drøftelser på internationalt plan i Den Europæiske Union og i medlemsstaterne samt i tredjelande og i visse specialiserede internationale organisationer. Denne globale udvikling, der er en international udfordring, kræver, i det mindste for visse aspekters vedkommende, globale svar og løsninger.
21. G7-mødet, der blev afholdt den 25. og 26. februar 1995 i Bruxelles, bekræftede nødvendigheden af ved hjælp af høje juridiske og tekniske standarder at beskytte det kreative indhold, der spredes via denne infrastruktur. Ministrene udtrykte ved den lejlighed støtte til en fortsættelse af de forskellige nationale, bilaterale, regionale og internationale initiativer, herunder initiativer i Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret (WIPO), der har til formål at sikre, at reglerne for beskyttelse af intellektuel ejendomsret og den tekniske beskyttelse giver rettighedshaverne kontrol med anvendelsen af deres værker på denne infrastruktur.
22. De drøftelser, der i øjeblikket pågår om informationssamfundet, især om de lovgivningsmæssige behov, der kan opstå, samler en række medlemsstater samt tredjelande, hvis lovgivning om ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder imidlertid tager udgangspunkt i forskellige juridiske traditioner, men som nu er nødt til at tage fælles stilling til de udfordringer, som denne udvikling medfører.

For medlemsstaternes vedkommende kan bl.a. nævnes Sirinelli-Udvalgets arbejde; dette udvalg er nedsat af det franske kulturministerium for at analysere de følger, som den nye teknologi vil få for den gældende lovgivning inden for intellektuel ejendomsret. Der er gennemført lignende initiativer i Sverige og Finland.

23. I tredjelandene har MITI (det japanske handels- og industriministerium) og kulturudvalget fremlagt to foreløbige rapporter for den japanske regering om de juridiske følger af indførelsen af multimedia for de nuværende retsregler om beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder. I USA har præsident Clinton nedsat en arbejdsgruppe med henblik på at definere og iværksætte den amerikanske politik vedrørende den nationale informations infrastruktur (National Information Infrastructure). Den arbejdsgruppe, der specifikt beskæftiger sig med de aspekter, der har at gøre med intellektuel ejendomsret, fremlagde en grønbog i juli 1994. Hvidbogen er undervejs. Canada og Australien har fremsat deres overvejelser om emnet i forskellige dokumenter.

Endelig er der af forskellige private interesser iværksat en række drøftelser på internationalt niveau.

24. Der er ligeledes indledt drøftelser i forskellige internationale organisationer. Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret (WIPO) har længe interesseret sig for den ny teknologis virkning på ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder. Der er afholdt konferencer og gennemført analyser, bl.a. for at udarbejde en standardlovgivning om ophavsret med udgangspunkt i den nye teknologi. I 1989 besluttede de styrende organer i Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret at sigte mod at få vedtaget en protokol til Bernerkonventionen for at tilpasse den til den tekniske udvikling siden Paris-akten. Sideløbende hermed er der ved at blive gennemført et initiativ for udøvende kunstnere og fremstillere af fonogrammer i form af et "nyt instrument". Disse to instrumenter skulle gøre det muligt at styrke de eksisterende internationale regler inden for ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder. I denne sammenhæng diskuterer man endvidere virkningen af den digitale teknologi på disse områder.
25. De Forenede Nationers Organisation for Uddannelse, Videnskab og Kultur (UNESCO) og Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) har ligeledes indledt drøftelser om de teknologiske og juridiske følger af den nye udvikling.
26. Endvidere er der på dette område fastsat en række grundregler i aftalen om "de handelsrelaterede aspekter af den intellektuelle ejendomsret" (TRIPS), der blev indgået under forhandlingerne i Uruguay-Runden. I TRIPS-aftalen fastsættes en række grundregler for de fleste intellektuelle ejendomsrettigheder. Det skal endvidere bemærkes, at artikel 9 i TRIPS-aftalen knytter bestemmelserne heri sammen med bestemmelserne i Bernerkonventionen. Medlemmerne af TRIPS er forpligtet til at rette sig efter konventionens artikel 1-21, med undtagelse af artikel 6 bis (droit moral). Endvidere indføres der i TRIPS-aftalens artikel 14 en særlig beskyttelse for udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer og radio- og tv-selskaber. Endelig indføres der en beskyttelse af edb-programmer samt litterære værker. Sammenstilling af data eller andre elementer, uanset om de lagres af maskinlæsbare medier eller på anden måde, og som på grund af emnevalget udgør intellektuelle frembringelser, beskyttes som sådan. I TRIPS-aftalen indføres der ligeledes en, omend begrænset, udlejningsret.

C. DEN EUROPÆISKE UNION FORTSÆTTER SIN INDSATS

27. De overvejelser, der fremsættes i denne grønbog, skal opfattes som en fortsættelse og supplerende af tidligere udført arbejde, som f.eks. den ovennævnte Bangemann-rapport. Da processen endvidere indgår som led i en global udvikling, er der blot tale om en fortsættelse af den indsats, som Den Europæiske Union allerede har påbegyndt på området ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder.

28. Der skal mindes om, at det ikke er første gang, at Fællesskabet gennemfører en juridisk og økonomisk analyse af de forskellige problemer, som udviklingen af nye teknologier medfører. I de seneste årtier er der på internationalt niveau sket en teknologisk udvikling, der til stadighed har ført til revision af den eksisterende lovgivning for at sikre ligevægt mellem kravet om beskyttelse af ophavsmændene og kravet om spredning af værker.
29. Betydningen af en effektiv beskyttelse af intellektuel ejendomsret i forbindelse med den teknologiske udvikling fik Fællesskabet til allerede i 1988 at fremlægge en grønbog⁵. Denne grønbog indeholder en juridisk og økonomisk analyse af de forskellige prioriterede problemer, som udviklingen af nye teknologier rejser på fællesskabsniveau. Disse problemer skal ses i lyset af gennemførelsen af det indre marked og ønsket om at sikre, at det kan fungere tilfredsstillende for varer og tjenester, der er beskyttet af ophavsretten og de ophavsretsbeslægtede rettigheder, samtidig med at der sikres et højt beskyttelsesniveau for alle rettighedshavere. Kommissionen fremhævede, at *"disse nye teknologier har medført en de facto fjernelse af de nationale grænser, ligesom de også har bevirket, at en territorial begrænset anvendelse af national ophavsretslovgivning i stigende grad synes forældet"*.

I dette dokument tog Kommissionen højde for udviklingen og foreslog flere initiativer for at tage udfordringerne op. Kommissionen nævner allerede i grønbogen fra 1988 eksplicit en særlovgivning for databaser. Kommissionen har således været forud for sine partnere. Grønbogen har dannet udgangspunkt for høringer om særlige emner i de berørte kredse.

Disse høringer førte i januar 1991 til Kommissionens arbejdsprogram inden for ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder, "Opfølgning af grønbogen", hvori der med udgangspunkt i grønbogen fra 1988 fastsættes en række prioriterede foranstaltninger på fællesskabsniveau⁶. Kommissionens indsats skulle koncentreres om to hovedområder, nemlig en øget beskyttelse af ophavsretten og dermed beslægtede rettigheder og, som følge af de i arbejdsprogrammet foreslåede temaer, en global tilgang til spørgsmålene. Kommissionen ønskede nemlig, at indsatsen skulle *"sigte mod alle de hovedaspekter, der vil kunne påvirke gennemførelsen af et stort indre marked"*

⁵ Grønbog om ophavsret og den teknologiske udfordring - ophavsretlige problemer, der nødvendiggør øjeblikkelig handling, KOM(88) 172 endelig udg. af 21.2.1989.

⁶ Opfølgning af grønbogen - Kommissionens arbejdsprogram inden for ophavsret og beslægtede rettigheder, KOM(90) 584 endelig udg. af 17.1.1991.

og mente at *"problemet [løses] kun delvis gennem en reaktion på udfordringen fra de nye teknologier, der er begrænset til medlemsstaterne"*.

30. Som følge heraf er der indtil nu vedtaget fire direktiver om ophavsret og beslægtede rettigheder. De er alle relevante i forbindelse med de her nævnte overvejelser både på grund af de materielle retsregler, som de indeholder, og de rammer, der derved skabes.
31. De udfordringer, som de nye teknologier indebærer for den eksisterende lovgivning, og nødvendigheden af at indføre nogle rammer, der kan fremme udviklingen af tjenester, blev ligeledes nævnt i grønbogen fra 1994, der har til formål at styrke den europæiske audiovisuelle programindustri⁷.
32. Det skal nævnes, at Kommissionens tjenestegrene den 7. og 8. juli 1994 arrangerede en høring i de berørte kredse med udgangspunkt i deres svar på et spørgeskema om beskyttelse af intellektuel ejendomsret i informationssamfundet. Disse svar er blevet offentliggjort⁸.
33. Det fremgik af høringen den 7. og 8. juli 1994, at der hersker usikkerhed med hensyn til informationssamfundets følger for reglerne om beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder. De fleste deltagere var enige om, at informationssamfundet medfører en række kvantitative og kvalitative ændringer for de varer og tjenester, der distribueres på markedet. Der var imidlertid ligeledes enighed om at relativisere følgerne for beskyttelsen af intellektuel ejendomsret, idet den nuværende proces i højere grad blev betragtet som en kontinuerlig udvikling end som en omvæltning af de eksisterende rettigheder. Et flertal i de berørte kredse understregede, at det var muligt at tilpasse ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder til den tekniske udvikling, hvilket de hidtidige teknologiske ændringer vidner om (opfindelse af grammofonen, fotografiet, fjernsyn, satellit, compact disc, osv.).
34. Spørgsmålet om en effektiv beskyttelse af rettighedshavernes interesser fandt deltagerne vigtigt. De erkendte imidlertid, at det er nødvendigt at sikre balance mellem de rettigheder, der tillægges rettighedshaverne, bl.a. kunne visse kategorier af rettighedshavere få deres rettigheder styrket, og brugernes interesser, herunder især de offentlige biblioteker, hvis rolle ikke må svækkes. Det viste sig endvidere, at de berørte kredse under høringen især lagde vægt på spørgsmålet om identifikation og forvaltning af rettighederne samt på en analyse

⁷ Grønbog om strategiske muligheder for at styrke programindustrien i forlængelse af Den Europæiske Unions audiovisuelle politik, KOM(94) 96 endelig udg. af 6.4.1994.

⁸ Svar fra de berørte kredse om ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet, ISBN 92-827-0204-9.

af de eksisterende ordninger. I den forbindelse erklærede alle deltagere sig imod en udvidelse af tvangslicensordninger.

Muligheden for at indføre et system til identifikation af beskyttede værker mødte stor interesse. De berørte kredse er endnu tøvende med hensyn til den rolle, man kan tildele individuel forvaltning af rettigheder; det har nemlig vist sig, at de nye mærkningsteknikker giver mulighed for en mere effektiv individuel kontrol, men samtidig gør de meget store muligheder for reproduktion og spredning en sådan kontrol vanskelig for rettighedshaveren.

Kategorien af eksisterende rettigheder blev fundet tilstrækkelig til både at give mulighed for nye udnyttelser og sikre en tilfredsstillende beskyttelse af rettighedshaverne. Det blev imidlertid understreget, at visse begreber i fremtiden ville få en ny dimension, og at det var nødvendigt efterfølgende at foretage "tilpasninger". Retten til reproduktion, retten til tilgængeliggørelse for almenheden og retten til udlejning blev nævnt som eksempler på begreber, der kunne tage en ny drejning. Spørgsmålet om konsumtion af rettigheder blev ligeledes diskuteret, og deltagerne mente ikke, at dette princip kan finde anvendelse, især ikke for tjenester, der spredes i informationssamfundet.

Endelig nævnte nogle deltagere, at det var nødvendigt at have en vis retssikkerhed for den lovgivning, der regulerer den slags udnyttelser. Deltagerne var delt i spørgsmålet om "droit moral", således at rettighedshaverne ønskede en styrkelse af bestemmelserne herom, mens tjenesteudbydere i informationssamfundet ser disse rettigheder som en hindring.

35. De områder, som de berørte kredse gav højeste prioritet under høringen, ligger til grund for emnevalget og retningslinjerne i denne grøn bog.
36. Kommissionen ønsker at vurdere følgerne af udviklingen af tjenester, der vil blive spredt på de elektroniske motorveje, og eventuelle følger for de harmoniserede beskyttelsesordninger på fællesskabsniveau.
37. Det er ligeledes nødvendigt at klarlægge, om de forskellige beskyttelsesordninger, der findes i medlemsstaterne, medfører hindringer for den frie bevægelighed for varer og tjenester i det indre marked, hindringer der i givet fald skal fjernes for at fremme udviklingen af informationssamfundet i Den Europæiske Union.
38. Med denne grøn bog skulle Kommissionen endvidere få en referenceramme til brug ved de drøftelser, der føres om disse spørgsmål i forskellige tekniske og juridiske fora om det globale informationssamfund.

Den vil ligeledes gøre det nemmere at målrette forskningsprojekterne i det fjerde rammeprogram for forskning.

39. Endelig skal det understreges, at grønbogen ikke giver definitive svar på spørgsmål, som endnu ikke kan stilles helt klart, men i højere grad stiller de spørgsmål, der er nødvendige for at sikre en bedre tilgang til udfordringerne, eller indeholder forslag til forskellige løsninger.

II. KLARLÆGGELSE AF UDFORDRINGERNE

A. EN NY SITUATION

40. Der er endnu usikkerhed om de udfordringer, som informationssamfundet medfører, og virkningerne heraf for ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder. Denne usikkerhed skyldes i høj grad, at der er tale om en dynamisk udvikling. Der hersker stadig tvivl om de konkrete følger af den forventede tekniske udvikling.

41. Der dukker imidlertid en række nye tjenester op. Selv om deres endelige udformning endnu er uklar, kan man allerede nu give en foreløbig beskrivelse af dem og kort redegøre for de økonomiske og retlige følger. Endelig skal man være opmærksom på, at forbrugerne skal "vænne sig til" disse teknikker, som de på nuværende tidspunkt forholder sig tøvende overfor.

a) De nye tjenester

42. De nye tjenester i informationssamfundet befinder sig i knudepunktet mellem informatik- og telekommunikationssektoren samt den audiovisuelle sektor. Fællesnævneren for disse tre sektorer er den digitale teknik.

43. Tjenesterne er karakteriseret ved en stor lagringskapacitet samt en nem adgang dertil. Indholdet kan bestå af:

- værker og frembringelser, hvoraf nogle endnu er beskyttede, mens beskyttelsestiden for andre er udløbet
- multimedieprodukter, dvs. en kombination af data og forskellige værker, som f.eks. billede (still eller levende billede) tekst, musik, software;

Disse tjenester vil blive interaktivt sammenkoblet, hvilket gør det muligt at bearbejde indholdet. Hvilken grad af interaktivitet, der er nødvendig, er endnu ikke klarlagt. De fleste af tjenesterne vil endvidere blive udnyttet fra databaser. Et andet aspekt ved de nye tjenester er, at de formodentlig vil blive brugerbetalte.

44. Det skal ligeledes nævnes, at de nye tjenester (punkt-til-punkt) afviger fra radio- og tv-udsendelser (punkt-til-multipunkt); dvs. at sidstnævnte tjeneste forbruges passivt, mens de nye tjenester leveres efter bestilling, idet forbrugeren med de nye tjenester har direkte kontrol med programmerne.
45. Det er muligt at fjernbestille en række meget avancerede tjenester:
- distancearbejde
 - homebanking
 - homeshopping
 - medier (elektroniske aviser)
 - underholdning, f.eks. programbiblioteker (bestillings-tv)
 - fritidstjenester (som f.eks. interaktive teaterstykker, hvor publikum deltager, og intrigen ændres løbende) (virtuelle museer)
 - retransmission af sportsudsendelser, hvor seeren selv kan indstille kameraets vinkel, praktiske tjenester (vejrudsigt, osv.)
 - fjernundervisning
 - fjernturisme (f.eks. besøge oldtidsminder)
 - spillekanaler
46. Uden at der er tale om en udtømmende liste, ser det ud til, at de nye tjenester i lyset af den nuværende markedsudvikling og de tendenser, der tegner sig, vil finde anvendelse i fem hovedsektorer:
- erhvervssektoren med deraf følgende anvendelser (kontorautomatisering, distancearbejde, økonomiske oplysninger, osv.) både i den private og offentlige sektor
 - uddannelsessektoren med de deraf følgende praktiske anvendelser (undervisning)
 - homeshopping
 - sundhedssektoren (fjernbehandling, overvågning i hjemmet)
 - underholdnings- og fritidssektoren, hvor de audiovisuelle spil og programmer har en nøgleposition.

Den forventede vækst i disse brancher kendes endnu ikke, men det ser ud til, at de erhvervsmæssige anvendelser i hvert fald i første omgang vil overhale fritidstjenesterne, der henvender sig til den brede offentlighed.

Markedet for multimedieprodukter (CD-ROM, CD-I, videodisk, osv.) vurderes i dag til ca. 1 000 milliarder ECU om året, og det forventes, at der i de kommende 5-6 år vil være en årlig vækst på ca. 16%⁹.

En analyse af de emner, der væsentligst udgives på CD-ROM i Europa (se nedenstående tabel) giver et fingerpeg om de emner, der i dag prioriteres højest.

DE TI VIGTIGSTE SEKTORER INDEN FOR CD-ROM UDGIVELSER I 1994

	Antal udgivelser	Procent i alt	% vækst 93/94
Generel kultur, underholdning	1 043	19,0	73,8
Kunst og humaniora	724	13,2	61,9
Uddannelse og erhverv	631	11,5	48,8
Informatik, edb-programmer	510	9,3	47,8
Reklame, design og marketing	429	7,8	53,2
Erhvervsliv og virksomheder	426	7,7	60,7
Sprog, lingvistik	417	7,6	61,6
Kriminalitetsbekæmpelse, lovgivning	399	7,3	34,3
Videnskab, teknologi	386	7,0	37,8
Landkort, geografi	332	6,0	26,7

Kilde: Det Europæiske Informationsmarkedstilsyn - Rapport 1993-1994

b) Grænseoverskridende tjenester

47. Økonomiske analyser viser, at informationssamfundet og de tjenester, der vil blive fremført i Fællesskabet, kræver nogle retlige rammer, der fremmer udbuddet af tjenester, der kan målrettes forskellige nichemarkeder. På grund af de omkostninger, der er forbundet med tjenesterne, skal de for at være rentable i informationssamfundet spredes på markeder, der er større end de nationale områder. Succesen vil i høj grad være betinget af et udbud af en række forskellige tjenester til rimelige priser. Tjenesteudbuddet skal være så stort, at der kan sikres en optimal udnyttelse af nettene.
48. Tjenesteudbuddet vil kun være rentabelt, hvis tjenesteudbyderne kan distribuere tjenesterne globalt og således nedbringe deres omkostninger. Tjenesterne skal ligeledes kunne fremføres i hele Fællesskabet uden hindringer, således at de i hver enkelt medlemsstat kan målrettes nichemarkederne, dvs. en række specielle markeder, der tilsammen vil gøre det muligt at opnå stordriftsfordele. Kun hvis det bliver muligt at udnytte alle de potentielle markeder i hver enkelt medlemsstat, vil man kunne sikre rentabilitet og således stimulere de betydelige og risikobetonede investeringer, der under alle omstændigheder er nødvendige.
49. Tjenesteudbyderne vil kun føle sig tilskyndet til at investere i de nye tjenester, hvis de retsregler, der finder anvendelse, er enkle og sikre. Strategien med et udbud af en række af tjenester betyder, at tjenesteudbyderen må have sikkerhed for, at alle tjenester er underkastet samme lovgivning, der let kan identificeres.

At tvinge udbyderen til at anvende medlemsstaternes forskellige retsregler afhængig af tjenesternes slutdestination vil være uendelig vanskelig i en union med femten medlemsstater, og det vil udgøre en retlig hindring, der vil være til skade for investeringerne i denne sektor.

c) Nye markedsstrukturer

50. De nye markedsstrukturer er stadig i høj grad uklare, da informationssamfundet endnu er på et indledende stadium. Den gradvise indførelse af informations-samfundet har allerede haft en vis virkning på strukturen og sammensætningen af udbud og efterspørgsel, hvilket kan give anledning til at tale om nogle foreløbige tendenser.

Der er imidlertid en stor usikkerhed om udviklingen af forbrugernes adfærd og deres accept af den teknologiske proces og de nye tjenester. Der vil blive vendt tilbage til dette punkt.

51. Med hensyn til udbuddet er det karakteristisk for denne sektor, at der sker en differentiering af de varer og tjenester, der udbydes på markedet. Forbrugerne får derved større valgmuligheder. Dette fører på den ene side til en forøgelse og en stadig større specialisering af tjenesteudbydere, der skal målrette tjenesterne til disse særlige markeder.

På den anden side viser det sig ved en vægtforskydning hvad angår produktion af varer og tjenester fra små traditionelle strukturer til store koncerner inden for industri, telekommunikation og informatik, idet kun disse store koncerner kan påtage sig de høje udviklingsomkostninger og de risici, der er knyttet til udnyttelsen. Denne tendens vil gøre det muligt at sikre fremstilling og en så bred som mulig spredning af disse tjenester. Det er således markant, at markedet har oplevet en række fusioner mellem programindustrien og teleoperatørerne (kabel, telefon). Det er karakteristisk, at den stigende internationalisering af økonomien tvinger virksomhederne til konstant at forbedre deres konkurrenceevne.

52. Hvad angår efterspørgslen er det især forøgelsen af antallet af brugere, der er bemærkelsesværdig. Udviklingen af nye typer tjenester har ført til en individualiseret brugeradfærd. Brugeren får meget større mulighed for at foretage valg og bearbejde tjenesternes indhold. Uanset om der er tale om bestillings-tv, taxameterbetalt tv eller andre nye interaktive tjenester, kræves der af brugeren en målrettet og aktiv bestilling. Brugeren vil få mulighed for at foretage opslag i værker, og han vil kunne ændre eksisterende data og værker og lagre dem.

53. Informationssamfundet skal bakkes op af brugeren. Der er imidlertid fortsat på en række områder tvivl om udfaldet af denne proces.
54. Produkternes innovationsevne og positionering kan ikke alene sikre brugernes accept og medføre en ændring af deres sædvanlige forbrugsvaner. En sådan ændring kræver adgang til den nye hardware og det forskellige modtageudstyr, og prisen er endnu for høj for de fleste. Industrien må derfor gøre det muligt for den brede offentlighed at få adgang til disse tjenester til en rimelig pris. De feasibility-analyser, der er tilgængelige, giver ingen præcise angivelser af det beløb, som brugerne er rede til at bruge på disse nye tjenester.
55. Det faktum, at husstandenes anvendelse af disse tjenester eventuelt vil foregå langsommere på grund af omkostningerne, smitter af på tjenesternes art og målgruppen. Det kan således vise sig, at de erhvervsmæssige anvendelser ("business to business"), der umiddelbart hurtigere bliver rentable, da virksomhederne allerede har meget af det nødvendige udstyr, i første omgang vil blive højere prioriteret end anvendelserne til den brede offentlighed, hvis formål væsentligst vil være af uddannelsesmæssig eller underholdningsmæssig art.

I modsætning til visse tredjelande er det europæiske marked umiddelbart mindre modtageligt for visse nye teknologier. Det fremgår således af nedenstående tabel, der kun vedrører udvalgt udstyr, at indførelsen i de europæiske husstande i 1992 lå langt under situationen i USA.

**INDFØRELSE AF NY TEKNOLOGI I DE EUROPÆISKE
OG AMERIKANSKE HUSSTANDE I 1992**

	Procent husstande med udstyr	
	EU	USA
CD-ROM-udstyr	0,5	3,1
Videobåndoptagere	54	68,3
Mobiltelefoner	3,2	10,7

Kilde: Rapport fra Det Europæiske Informationsmarkedstilsyn, 1993-1994.

Endelig er det klart, at de tekniske fremskridt fortsætter med stor hastighed, og at væksten i on-line industriernes indtjening på verdensplan er lovende. Nedenstående tabel viser denne tendens.

ANALYSE AF ON-LINE INDUSTRIERNES INDTJENING PÅ VERDENSPLAN 1988-1992

	1988 (mio. ECU)	1989 (mio. ECU)	1990 (mio. ECU)	1991 (mio. ECU)	1992 (mio. ECU)	% i alt i 1992
Mæglervirksomhed	2 698,2	3 055,8	3 385,3	3 580,9	3 847,7	44
Kreditvæsen	1 405,2	1 468,9	1 493,8	1 521,8	1 633,6	19
Finansoplysning/ Forskning	1 051,8	1 160,1	1 301,2	1 426,7	1 591,0	18
Retsvæsen	399,0	509,7	577,5	611,5	649,7	7
Erhvervslivet generelt	354,5	446,4	499,9	529,0	568,6	7
Slutbrugere	90,3	123,8	205,3	295,5	398,5	5
Marketing	8,2	12,9	19,3	26,7	34,4	> 1

Kilde: Det Europæiske Informationsmarkedstilsyn, 1993.

56. Selv om man endnu ikke kender den endelige udformning af den ovenfor nævnte situation, må Fællesskabet allerede nu indlede drøftelser for at fastsætte sin politik for informationssamfundet. Informationssamfundets succes afhænger blandt andet af Fællesskabets evne til at tilvejebringe passende infrastruktur og udvikle en strategi for indholdet af de fremførte tjenester, der fremmer skabelsen og anvendelsen af nye tjenester og produkter. Denne grøn bog behandler udelukkende ophavsret og beslægtede rettigheder hvad angår indhold.

B. STATUS OVER OPHAVSRETEN OG DE OPHAVSRETSBESLÆGTEDE RETTIGHEDER

57. Udviklingen af den nye informationsinfrastruktur og de nye tjenester og produkter, der vil blive fremført derpå, er en udvikling, der har stået på længe.
58. Set i et historisk perspektiv kan ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder beskrives som en række til tider forhastede tilpasninger af de gældende retsregler til den tekniske udvikling. De nuværende retsregler for ophavsret og beslægtede rettigheder er et resultat af drøftelser og erfaringer i forbindelse med en teknologi, der er baseret på den analoge teknik. Reglerne tager ligeledes udgangspunkt i en situation, hvor de nationale markeder var opsplittede, og den forholdsvis begrænsede spredning af bestemte kategorier af værker gjorde det muligt at operere med klare geografiske grænser for ophavsretlig beskyttelse og de regler for udnyttelse, der fulgte heraf.
59. En række af disse grundbegreber og -principper findes i de fleste lovgivninger om ophavsret og beslægtede rettigheder, selv om anvendelsen til tider er meget forskellig. Den nye teknologi påvirker ikke disse begreber og principper, men

snarere deres fortolkning. Konkret betyder det, at visse grundprincipper inden for ophavsret og beslægtede rettigheder i den nye situation vil skulle opfattes anderledes uden derved at blive grundlæggende ændret. Nedenfor gives nogle eksempler herpå.

1. Begrebet "ophavsmand" er et centralt begreb både i den kontinentale og den angelsaksiske ret, selv om der i sidstnævnte er undtagelser fra den traditionelle opfattelse af ophavsmanden som en fysisk person.

De nye varer og tjenester har i nogen grad ændret betingelserne for kreativ virksomhed. Konkret betyder det, at den traditionelle opfattelse af ophavsmanden som "håndværkeren", der skaber sit værk stort set alene og på basis af helt originale materialer, nu må vige til fordel for nye former for kreativ virksomhed. De nye varer og tjenester opstår i stadig højere grad som et resultat af flere personers bidrag, således at det er vanskeligt at afgrænse det individuelle bidrag, samt anvendelse af forskellige teknikker. Skabelsen af multimedieværker er blot et eksempel i den forbindelse. Endvidere er det i stadig højere grad sådan, at initiativet (via kontraktindgåelse) og både det kunstneriske og økonomiske ansvar for en sådan kreativ virksomhed tilfalder én person, der ofte er en juridisk person.

2. "Originalitetskriteriet", der er en betingelse for retten til beskyttelse: Hidtil har det været overladt til de nationale lovgivninger at anvende dette kriterium med undtagelse af visse områder, der er reguleret på fællesskabsniveau (edb-programmer, fotografier).

De nye varer og tjenester er ofte et resultat af en bearbejdning eller fortolkning af eksisterende værker. Det er derfor relevant at undersøge, i hvilket omfang det opnåede resultat svarer til de traditionelle krav til originalitet, og i hvilket omfang de nye kunstneriske frembringelser og produkter kan opnå beskyttelse, og hvilke følger det i givet fald vil få for ophavsretten og de beslægtede rettigheder.

3. Begrebet "værkets første udgivelse": Dette begreb har hidtil været anvendt i en række internationale konventioner som udgangspunkt for adgang til beskyttelse (f.eks. i artikel 3 i Bernerkonventionen). I den nye situation, hvor værket spredtes via nettet, bliver det vanskeligt at fastsætte en præcis tilknytning.
4. Princippet om anerkendelse af enerettigheder for ophavsmænd og andre rettighedshavere: Dette princip betyder, at rettighedshaveren har eneret til at tillade eller forbyde udnyttelse af værkerne, og det er et grundlæggende princip i de forrettigheder, der er tillagt ophavsmænd og andre rettighedshavere i forbindelse med de nye former for spredning

og udnyttelse af værker. Betyder de mange nye anvendelser, at disse enerettigheder begrænses til en simpel ret til vederlag, eller vil de derimod føre til en styrkelse af enerettighederne, bl.a. fordi det bliver lettere at reproducere værker?

5. I de fleste lovgivninger findes begrebet "privat brug". Dette begreb gør det muligt at fravige de ophavsretlige regler for en række handlinger, der foretages i privatsfæren til privat brug. En præcis juridisk afgrænsning af offentlig kommunikation i forhold til privat kommunikation anses ofte for nødvendig af de berørte kredse.
60. Den i øjeblikket gældende lovgivning tager udgangspunkt i en forholdsvis firkantet opdeling af værkerne i forskellige kategorier, nemlig musikalske værker, litterære værker, plastiske værker, osv. og de dertil hørende retsregler. Udnyttelsesmåderne er alle baseret på en forholdsvis langsom spredning.

Betaling af vederlag til de forskellige rettighedshavere sker hyppigst via kollektive organer, således at vederlaget tager udgangspunkt i, om der er foretaget optagelse, som det er tilfældet for privatkopiering. Hidtil har skellet mellem retten til forevisning og retten til reproduktion været væsentligt. Det er derfor relevant at diskutere, hvordan man skal betragte visning af et program på en edb-skærm. Er der i det tilfælde tale om en tilgængeliggørelse af værket for almenheden eller en reproduktion, da der sker en faktisk optagelse af et værk ved hjælp af teknisk udstyr?

C. MULIGE KONSEKVENSER

a) For de implicerede i informationssamfundet

61. I forbindelse med intellektuel ejendomsret er den første kategori af implicerede i informationssamfundet kunstnere og kulturindustrien. Her tænkes især på ophavsmænd til alle former for litterære og kunstneriske værker, således som defineret i artikel 2, stk. 1, i Bernerkonventionen, herunder frembringere af databaser og edb-programmer.
62. Indehaverne af beslægtede rettigheder er den anden kategori af implicerede: Der er tale om udøvende kunstnere, fonogram- og filmproducenter samt radio- og tv-selskaber. Til disse to kategorier af rettighedshavere skal lægges de øvrige traditionelle implicerede, som forlæggere, producenter af live-fremførelser, filmdistributører, osv.
63. Endvidere vil informationssamfundet involvere andre personkategorier, der hidtil ikke var direkte berørt af problemerne i forbindelse med beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder. Der er især tale om producenter af det udstyr, der kobles til nettet, samt operatører, der alle har et stort ansvar for fremføringen. Endelig vil det inden for rammerne af informationssamfundet være nødvendigt at revurdere forvaltningsselskabernes rolle og organisation.

Det vil formodentlig blive nødvendigt at ændre forvaltningsselskabernes funktion, således at de bedre kan håndtere de nye muligheder og former for udnyttelse i informationssamfundet. Det kan blive nødvendigt at ændre grundlaget for prisfastsættelsen og omfanget af meddelte tilladelser, da man i stadig højere grad vil se en sammenkædning af lydområdet, det audiovisuelle område, det skriftlige område samt edb-programmer og data.

64. Det er vigtigt at afklare, om de ovenfor nævnte implicerede vil få en ændret plads i informationssamfundet. Svaret på dette spørgsmål er i høj grad afgørende for, om de gældende retsregler skal ændres.

b) Konsekvenser for lovgivningen

65. Hidtil har den analoge teknik lagt en række begrænsninger på den tekniske formåen. Den digitale teknik gør det muligt at lagre et meget stort antal data og oplysninger på et medie (digital komprimering), og transmissionen er meget nem. Teknikken gør det endvidere meget nemmere at opnå fuldstændig identiske kopier, at foretage immateriel spredning samt at bearbejde værkerne (f.eks. sampling og farvelægning).
66. Udviklingen af nye tjenester, der er sammensat af forskellige værker og oplysninger, for hvilke der gælder forskellig lovgivning, gør det nødvendigt at undersøge behovet for en specifik lovgivning for sådanne samleværker.
67. Der bør være en vis kontinuitet hvad angår begrebet "værk". Der vil være tale om lidt forskellige værker, men et multimedieværk er ikke desto mindre en forlængelse heraf; det er et blandingsværk, der består af lån fra allerede eksisterende og ofte traditionelle værker, som f.eks. bøger. Det er muligt, at originalitetsbegrebet i lyset af ovennævnte udvikling vil udvikle sig i en mindre personfikseret retning og blive et mere relativt begreb. Det faktum, at et værk ændrer medie, medfører ikke nødvendigvis en grundlæggende ændring. Lovgivningen er i princippet neutral hvad angår den anvendte teknik.
68. Muligheden for at anvende forskellige teknikker i den kreative proces synes ikke at røkke ved begreberne ophavsmand og værk, der begge betyder, at man identificerer den person, der har foretaget de valg, der var nødvendige i den kreative proces, og som derved har udtrykt sin personlighed. Der kan imidlertid forekomme situationer, hvor det bliver vanskeligt at fastslå ophavsmandens identitet, idet værkerne ofte er frembragt i et samarbejde mellem en række personer. Antallet af rettighedshavere vil dermed blive mangedoblet, uden at der derved skabes nye kategorier af rettighedshavere.

69. Det er muligt, at udviklingen vil få de største konsekvenser for den måde, værkerne udnyttes på i forbindelse med de nye optage- og transmissionsteknikker, samt for forvaltningssituationen.

Immateriel spredning af værker vil blive stadig hyppigere, da den digitale teknik gør det muligt at markedsføre værker uden medier. Derfor vil grænsen mellem de forskellige kategorier af værker blive udvisket, idet multimedieværker oftest består af lån fra forskellige allerede eksisterende værker. Problemerne og faren ligger i vanskeligheden ved at identificere disse lån. Denne situation er ligeledes problematisk ud fra et forvaltningssynspunkt, da størstedelen af forvaltningsselskaberne er specialiserede i forskellige kategorier af værker og/eller rettighedshavere.

Det er stadig vanskeligt at sikre en effektiv kontrol med anvendelsen af værkerne med henblik på at forvalte rettighedshavernes interesser og kontrollere kopiering. Det skyldes blandt andet det store antal af transaktioner, udnyttede værker, forlag, ophavsmænd og udnyttelsesformer af hvert enkelt værk.

70. Kriteriet "udelukkende privat brug" bliver mere flydende. Privatkopiering af værker i hjemmet vil med den nye digitale teknologi kunne blive en selvstændig udnyttelse af værker. Kopiering kan foretages i det uendelige, og der kan opnås en perfekt kvalitet. Risikoen for piratvirksomhed og ulovlig anvendelse uden erlæggelse af vederlag til rettighedshaverne vil stige. Det kan blive nødvendigt på fællesskabsniveau at indføre vederlagsordninger for rettighedshaverne og gradvis tage en teknik i brug, der gør det muligt at begrænse dette fænomen.
71. Imidlertid forventes den digitale teknik også at medføre nye tekniske muligheder, der letter kontrollen med anvendelsen af værker og gør det nemmere at identificere dem, hvilket vil forbedre rettighedshavernes beskyttelse. Dette skulle lette forvaltningen af rettigheder og betyde, at individuelle forhandlinger med udgangspunkt i enerettigheder kan bevares.
72. Deltagerne i høringen i juli sidste år gav meget kvalificerede svar på spørgsmålet om, hvorvidt den nuværende teknologiske udvikling kræver en ændring af den gældende lovgivning om beskyttelse af ophavsret og ophavsretsbeslægtede rettigheder.

Det ser ikke ud til at være nødvendigt med grundlæggende ændringer; det vil derimod snarere være nødvendigt at foretage en passende og sammenhængende tilpasning af den gældende lovgivning til den nye situation.

III. RETLIGE RAMMER FOR INFORMATIONSSAMFUNDET

73. Der findes allerede en retlig ramme på fællesskabsniveau. Kommissionen er af den overbevisning, at de grundlæggende friheder, etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser, der er nedfældet i lovgivningen om det indre marked (EF-traktatens artikel 52 og 59) samt de vedtagne direktiver, gør det muligt at besvare en række spørgsmål, ligesom de kan vise vej for den fremtidige politik for informationssamfundet.

A. TRAKTATENS BESTEMMELSER OM DET INDRE MARKED

74. Før eventuelle lovgivningsmæssige skridt diskuteres, skal det erindres, at en fuldstændig og effektiv anvendelse af lovgivningen om "det indre marked" (traktaten og afledt ret) kan fremme udviklingen af informationssamfundet i Det Europæiske Fællesskab. I EF-traktatens artikel 7A defineres det indre marked som "et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital".
75. Princippet om etableringsret og fri udveksling af tjenesteydelser er sikret i henholdsvis artikel 52 (og ff.) og 59 (og ff.) i EF-traktaten. Disse principper betyder, at aktiviteterne i informationssamfundet kan falde ind under en retlig ramme, der allerede er tilpasset udviklingen af en konkurrencedygtig europæisk industri.
76. Informationssamfundet vil imidlertid kun kunne udvikles fuldt ud i Det Europæiske Fællesskab, hvis disse principper alene kan sikre, at de nye aktiviteter i informationssamfundet kan udvikles i et område uden grænser. Det er afgørende, at operatørerne ikke møder retlige hindringer som følge af et opdelt indre marked.

Princippet om gensidig anerkendelse har betydelige følger for de aktiviteter, der udspringer af informationssamfundet. Det betyder faktisk, at en leverandør af en tjeneste, der er knyttet til en aktivitet i informationssamfundet, kan levere tjenesten i en anden medlemsstat og fortsat kun være underkastet lovgivningen i oprindelseslandet. Anvendelsen af dette princip skulle gøre det muligt at undgå overflødig lovgivning på dette område.

77. Reglerne om fri bevægelighed for varer (EF-traktatens artikel 30-36) finder anvendelse for udstyr. Da der imidlertid i stadig højere grad i informations

samfundet vil være tale om immateriel spredning af værker og data, vil reglerne om fri bevægelighed for varer blive mindre afgørende i den sammenhæng.

B. EU-DIREKTIVER OG DIREKTIVFORSLAG

78. Der er vedtaget en række direktiver af stor betydning på området. Endvidere er et vigtigt direktivforslag til behandling.

a) Direktiv 91/250/EØF om retlig beskyttelse af edb-programmer¹⁰

79. Edb-programmer er helt afgørende for de elektroniske motorveje. De findes i alle led i informationskæden. Programmeket er det værktøj, der gør det muligt at lagre informationer i digital form. Det er helt afgørende for udviklingen af en programindustri. Programmerne findes ligeledes i net, terminaler og servere. Direktivet om edb-programmer har udfyldt et lovgivningsmæssigt tomrum i Fællesskabet. Edb-programmer er nu ophavsretligt beskyttet på samme måde som litterære værker. Med direktivet gennemføres der en høj grad af harmonisering af en række enerettigheder, der tillægges rettighedshaveren. Direktivet fastsætter endvidere de handlinger, der ikke kræver tilladelse fra rettighedshaveren, da de er nødvendige for, at programmet kan benyttes efter dets formål.

b) Direktiv 92/100/EØF om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret¹¹

80. Der er tale om et horisontalt direktiv, der indeholder de almindeligt gældende regler for alle kategorier af værker og frembringelser, der er ophavsretligt beskyttet. Endvidere indføres der med direktivet et højt beskyttelsesniveau for beslægtede rettigheder i Fællesskabet.

Direktivet

- indfører enerettigheder for udlejning og udlån af alle værker og frembringelser, der er ophavsretligt beskyttet
- indfører en ensartet harmonisering af beslægtede rettigheder, der i flere tilfælde er mere vidtrækkende end i Rom-konventionen.

Direktivet har vidtrækkende følger, da der er tale om en rammelovgivning, der kan danne udgangspunkt for en række nye tjenester, som f.eks. bestillings-tv og forskellige varianter heraf. Udnyttelser, som f.eks. bestillings-tv, ligner på mange måder en midlertidig tilrådighedsstillelse af et audiovisuelt værk og vil som sådan kunne sidestilles med fjernudlejning af et program.

¹⁰ Rådets direktiv af 14. maj 1991, EFT nr. L 122 af 17.5.1991, s. 42.

¹¹ Rådets direktiv af 19. november 1992, EFT nr. L 346 af 27.11.1992, s. 61.

c) **Direktiv 93/83/EØF om samordning af visse bestemmelser vedrørende ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med radio- og tv-udsendelse via satellit og viderespredning pr. kabel¹²**

81. Med dette direktiv indføres der ensartede regler for ophavsret og beslægtede rettigheder for radio- og tv-spredning via satellit og kabel i Europa. Direktivet supplerer således de retlige rammer for oprettelsen af et audiovisuelt område for radio- og tv-udsendelse, således som defineret i direktiv 89/552/EØF (jf. betragtning 12 i direktiv 93/83/EØF).

Et af de væsentlige punkter i direktivet er definitionen af "tilgængeliggørelse for almenheden via satellit". Princippet er, at en given radio- og tv-udsendelse kun er underkastet én lovgivning, nemlig lovgivningen i det land, hvor udsendelsen har sin oprindelse. Direktivet indfører et princip om, at retten til tilgængeliggørelse via satellit alene kan erhverves ved aftale. Retten til spredning af programmer pr. kabel opnås ligeledes ved aftale. Ifølge artikel 9 er det obligatorisk at lade et forvaltningsselskab varetage rettighederne til at tillade eller forbyde viderespredning pr. kabel.

d) **Direktiv 93/98/EØF om harmonisering af beskyttelsestiden for ophavsret og visse beslægtede rettigheder¹³**

82. Med dette direktiv gennemføres der en fuldstændig harmonisering af beskyttelsestiden for alle værker og frembringelser, der er ophavsretligt beskyttet i Fællesskabet. Det er et af de væsentligste direktiver i forbindelse med beskyttelse af de værker og frembringelser, der vil blive spredt via de elektroniske motorveje. Varigheden af ophavsretten harmoniseres til 70 år og varigheden af beslægtede rettigheder til 50 år. Der er tale om et særdeles højt beskyttelsesniveau.

e) **Direktivforslaget om retlig beskyttelse af databaser¹⁴**

83. Dette direktivforslag vil, når det er vedtaget, få en meget stor betydning i informationssamfundet, da de fleste af de nye varer og tjenester vil tage udgangspunkt i databaser.
84. Rådet (det indre marked) fastlagde den 10. juli 1995 en fælles holdning. Formålet er at harmonisere ophavsretten for databaser, uanset om de er on-line (ASCII) eller off-line (CD-ROM, CD-I). Formålet er endvidere at indføre en

¹² Rådets direktiv af 27. september 1993, EFT nr. L 248 af 6.10.1993, s. 15.

¹³ Rådets direktiv af 29. oktober 1993, EFT nr. L 290 af 24. november 1993, s. 9.

¹⁴ Oprindeligt forslag: KOM(92) 24 endelig udg. af 13.5.1992, EFT nr. C 156 af 23. juni 1992, s. 4.
Ændret forslag: KOM(93) 464 endelig udg. af 4.10.1993, EFT nr. C 308 af 15. november 1993, s. 1.

økonomisk rettighed, en *sui generis* rettighed, der beskytter de betragtelige investeringer, som frembringeren af en database foretager. Formålet med denne rettighed er altså at beskytte en given investering i forbindelse med indsamling, validering og præsentation af indholdet i en database.

85. I kapitlet om ophavsret harmoniseres kriterierne for adgang til beskyttelse. Det indeholder ligeledes en liste over enerettigheder med de tilhørende indskrænkninger.
86. Det væsentligste aspekt i det kommende direktiv vedrører indførelsen af en ny økonomisk ret, der skal beskytte de betragtelige investeringer, som frembringeren af en database har. Der er tale om en betydelig retlig nyskabelse, da oprettelsen af en database kræver store menneskelige, tekniske og økonomiske investeringer, samtidig med at databasen kan kopieres til omkostninger, der ligger langt under omkostningerne i forbindelse med basens oprettelse. Det vil sige, at uautoriseret adgang til og udtræk fra en base er handlinger, der kan få meget store økonomiske og tekniske konsekvenser.

I kapitlet om *sui generis* rettigheder nævnes to typer enerettigheder, nemlig retten til at forhindre udtræk og genanvendelse. *Sui generis* rettighederne omfatter hele eller en væsentlig del af materialet i den omhandlede database, hvilket betyder, at "en uvæsentlig del" af materialet ikke er omfattet af beskyttelsen. Varigheden af beskyttelsen er 15 år, således at dette tidsrum kan forlænges, hvis der er foretaget yderligere betragtelige investeringer. Der indføres indskrænkninger i disse rettigheder på samme måde som i kapitlet om ophavsret. På grund af det store antal data i baserne omfatter disse indskrænkninger som regel kun retten til udtræk. *Sui generis* rettighederne skal sammenholdes med den øvrige ret til beskyttelse, men de berører ikke eventuelle rettigheder hvad angår indholdet. Da *sui generis* rettighederne ikke er omfattet af multilaterale konventioner på området, er de ikke underlagt reglen om national behandling.

87. Det kommende direktiv indeholder ligeledes bestemmelser, der skal sikre at alles interesser varetages, herunder frembringerne af databaser, små og mellemstore virksomheder, brugerne, ophavsmændene og andre rettighedshavere.

Der er tale om et direktiv af stor betydning, idet det vil danne udgangspunkt for alle fremtidige nye initiativer om ophavsret og beslægtede rettigheder i forbindelse med informationssamfundet.

C. RISIKOEN FOR EN NY OPSPLITNING AF DET INDRE MARKED

88. En eventuel ny lovgivning i denne nye retstilstand kan gennemføres på nationalt, fællesskabs- eller internationalt niveau. Kommissionen skal være meget opmærksom på følgerne af eventuelle lovgivningsmæssige indgreb for at sikre sammenhæng i de fremtidige retlige rammer. De lovgivningsmæssige

indgreb på nationalt niveau vil ikke nødvendigvis være motiveret af de samme behov som på fællesskabsniveau, og der vil derfor ikke ligge samme logik til grund. Det vil især være vigtigt at sikre, at der foretages en gennemtænkt lovgivning, der ikke blot bliver en ad hoc lovgivning. I forbindelse med al fremtidig lovgivning bør der tages højde for målsætningerne for det indre marked og proportionalitetsprincippet. Det drejer sig i alt væsentligt om at forhindre en ny opsplitning af det indre marked, hvilket kunne blive en følge af nationale lovgivninger, der afviger fra eller er uforenelige med bestemmelserne for det indre marked, og som risikerer at hindre den frie udveksling af tjenesteydelser i Den Europæiske Union. Det ville være meget hensigtsmæssigt ud fra ønsket om gennemsigtighed, at de nationale lovgivningsprocesser for tjenesteydelser i informationssamfundet bringes til de øvrige medlemsstaters og Kommissionens kendskab, således at man kan sikre overensstemmelse med principperne for det indre marked og klarlægge de fremtidige behov for lovgivning på EU-niveau. Kommissionen har derfor til hensigt at fremlægge en meddelelse om lovgivningsmæssig gennemsigtighed i det indre marked i forbindelse med informationssamfundet.

FORELØBIGE GENERELLE SPØRGSMAÅL

1. I punkt II A nævnes der en række usikkerhedsmomenter. Har De oplysninger, der vil kunne belyse de nævnte punkter hvad angår udviklingen af markedet og de nye tjenester?
2. Hvilke aspekter vedrørende ophavsret og beslægtede rettigheder mener De vil ændre sig og kræve særlig opmærksomhed?
3. Findes der i Danmark udvalg, rapporter eller analyser, eller eventuelt forslag til ny lovgivning for ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet? I bekræftende fald, hvilken tidsplan er der fastsat?
4. På hvilket niveau mener De, det er nødvendigt at behandle de lovgivningsmæssige spørgsmål om intellektuel ejendomsret i informationssamfundet (på nationalt, fællesskabs- eller internationalt niveau)?
5. Vil frembringelse af multimedieprodukter på basis af materiale fra kulturarven kræve lovgivning, der indarbejder behovet for at beskytte kulturarven? I bekræftende fald, hvilken lovgivning?
6. De fleste værker og frembringelser, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje, nyder ophavsretlig beskyttelse. I hvilket omfang og ud fra hvilke

kriterier mener De, det er muligt at vurdere værdien af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder?

- 7a. Har De mere præcise økonomiske og statistiske oplysninger opdelt efter de økonomiske sektorer (f.eks. forlagsvirksomhed, den audiovisuelle sektor, musiksektoren, osv.), der er berørt af informationssamfundets aktiviteter? Hvilken procentdel af omsætningen i disse sektorer vedrører beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder?
- 7b. Har De økonomiske oplysninger eller prognoser, der gør det muligt at vurdere den økonomiske vægt af ophavsretligt beskyttede aktiviteter i forhold til de tjenester, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje?
- 7c. Har De statistikker eller analyser om de (kvalitative og kvantitative) aspekter af beskæftigelsen i relation til de ophavsretligt beskyttede aktiviteter på de elektroniske motorveje?
8. Mener De, at en bedre beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder vil være en fordel for de små og mellemstore virksomheder, og i bekræftende fald i hvilke sektorer?
9. Hvordan mener De, at beskæftigelsen vil blive påvirket af udviklingen af nye ophavsretligt beskyttede aktiviteter i forbindelse med de nye tjenester, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje.
10. Har De yderligere kommentarer til spørgsmål, der ikke er behandlet i dette kapitel?

KAPITEL 2

1. Kapitel 2 i grønbogen indeholder en mere detaljeret beskrivelse af de mulige følger af udviklingen af nye teknologier for bestemmelserne om ophavsret og beslægtede rettigheder.

Kapitlet tager udgangspunkt i en række begreber, der allerede findes i lovgivningen om ophavsret og dermed beslægtede rettigheder, og som er afgørende for de forskellige etaper i frembringelsen og udnyttelsen af værker. Emnevalget er baseret på de berørte kredsers reaktioner under høringen i juli 1994.

Hvert af de nedenfor nævnte emner vil blive behandlet efter følgende skema:

- **fremlæggelse af problemet:** det vil sige, hvordan udviklingen af de nye teknologier påvirker det pågældende begreb
 - **nuværende retlige rammer:** gennemgang af den internationale lovgivning og EU-lovgivningen
 - **vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt:** vurdering af, hvorledes de nye teknologier vil påvirke det analyserede problem for at vurdere, om det eventuelt er nødvendigt med en tilpasning eller et initiativ på fællesskabsniveau
 - **spørgsmål,** som parterne opfordres til at besvare.
2. Emnerne behandles både isoleret og i relation til hinanden, hvis det er nødvendigt.
 3. Det **første underkapitel** indeholder en gennemgang af forskellige generelle spørgsmål, der forventes at få afgørende indflydelse på udnyttelsen af værker og frembringelser på de elektroniske motorveje.
 - **Gældende ret (afsnit I):** En geografisk begrænset anvendelse af værker og anvendelse af lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen er krævet, er det gældende princip. De særlige karakteristika for de tjenester, der vil cirkulere i informationssamfundet, samt nødvendigheden af fuldt ud at anvende princippet om fri udveksling af tjenester i Fællesskabet, gør det vanskeligt at anvende princippet om kontrol af værker og frembringelser på forbrugsstedet. Det er derfor nødvendigt at undersøge, om den nuværende regel skal ændres og i givet fald hvordan, blandt andet i Den Europæiske Union, hvor der allerede er gennemført en høj grad af harmonisering.

- **Konsumtion af rettigheder og parallelimport (afsnit II):** Udnyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er underkastet visse regler. Det er nødvendigt at undersøge, i hvor høj grad det er nødvendigt med tilpasninger til den nye situation. En af reglerne er konsumptionsprincippet, der i Fællesskabet er udviklet af EF-Domstolen. Dette princip gør det muligt at forene en af traktatens grundlæggende friheder, nemlig den frie bevægelighed for varer, med overholdelsen af de intellektuelle ejendomsrettigheder. I forbindelse med informationssamfundet må det afgøres, om der skal gælde de samme regler for varer og tjenester på de elektroniske motorveje, og hvilke konsekvenser det i givet fald vil få.
4. **Underkapitel 2 om "særlige rettigheder"** består af fem afsnit. Her gives en analyse af forskellige særlige rettigheder og de gældende retsregler. På basis af resultaterne fra høringen har det vist sig nødvendigt at foretage en tilbundsående analyse af de nye teknologiers følger for visse eksisterende rettigheder og muligheden af eventuelt at indrømme nye. Hensigten er mere præcist at definere de retsregler, der skal finde anvendelse i informationssamfundet, og vurdere hvilke aspekter af de gældende begreber inden for ophavsret og beslægtede rettigheder der eventuelt skal ændres.
- **Reproduktionsrettigheder (afsnit III):** Disse rettigheder er helt fundamentale. Der er enighed om, at optagelse af et værk på et digitalt medie må betragtes som en reproduktion, men der er forskellige meninger om, hvilke rettigheder, der er på spil. Afsnittet indeholder en analyse af denne problematik.
 - **Tilgængeliggørelse for almenheden (afsnit IV):** Da de nye teknologier medfører nye former for udnyttelse af værker, må det undersøges, om de eksisterende begreber er tilstrækkelige. I den forbindelse må der i begrebet "almenheden" i forbindelse med "tilgængeliggørelse for almenheden" tages højde for privat tilgængeliggørelse af værker via nettene. Grænsen mellem offentlig og privat tilgængeliggørelse må diskuteres for at sikre beskyttelse af ophavsmænd og andre rettighedshavere.
 - **Digital sprednings-/transmissionsret (afsnit V):** Den digitale teknik muliggør en række former for spredning samt individuel bearbejdelse af indholdet, hvorved der udvikles nye punkt-til-punkt tjenester. De gældende regler for disse nye tjenester analyseres her.

- **Retten til digital radio- og tv-udsendelse (afsnit VI):** Digital radio- og tv-udsendelse er en ny spredningsmåde, der bekymrer visse rettighedshavere, idet den medfører store ændringer i radio- og tv-selskabernes og brugernes adfærd.
 - **Droit moral (afsnit VII):** De fleste medlemsstaters lovgivning om ophavsret og dermed beslægtede rettigheder sikrer ophavsmænd og andre rettighedshavere økonomiske rettigheder samt droit moral-rettigheder. Den digitale teknik gør det som nævnt meget nemmere at anvende værker og kan betyde, at det på trods af bedre muligheder for teknisk beskyttelse bliver vanskelige for rettighedshaveren at kontrollere sit værk eller sin frembringelse. Derfor må der i drøftelserne om en tilpasning af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder til de nye teknikker også indgå overvejelser om beskyttelse af immaterielle interesser i den nye situation.
5. Det tredje underkapitel, der behandler spørgsmål i forbindelse med udnyttelsen af rettigheder, består af to afsnit. Det behandler ikke selve indholdet af rettighederne, men koncentrerer sig om spørgsmål i forbindelse med forvaltning af rettigheder og om de muligheder, som den digitale teknik giver med hensyn til identifikation og beskyttelse af værker.
- **Erhvervelse og forvaltning af rettigheder (afsnit VIII):** Dette spørgsmål er afgørende både i forbindelse med frembringelse og udnyttelse af værker. I dette afsnit analyseres særlige forhold i forbindelse med erhvervelse af rettigheder i informationssamfundet. De personer, der udnytter rettighederne, skal let kunne identificere rettighedshaverne til værker og frembringelser for at kunne forhandle rimelige betingelser for tilladelse. Det kræver bl.a. en rationalisering af forvaltningen og en centralisering af de nødvendige oplysninger, hvilket på de berørte kredsers initiativ kunne føre til nye organisationsformer.
 - **Tekniske systemer til identifikation og beskyttelse (afsnit IV):** I dette sidste afsnit uddybes spørgsmålet om identifikation af værker i digital form, der forventes at åbne nye muligheder for forvaltningen af rettigheder. Den digitale teknik giver nemlig nye muligheder for identifikation, en slags "elektronisk tatovering", og dermed mulighed for beskyttelse af værker og frembringelser, der fremføres på de elektroniske motorveje. Identifikationen er ligeledes perspektivrig for en automatisering af forvaltningen af ophavsrettigheder og dermed beslægtede rettigheder. Sådanne systemer vil imidlertid kun være effektive, hvis de vinder stor udbredelse. Endelig er sådanne tekniske systemer værdifulde i forbindelse med informationssikkerhed.

UNDERKAPITEL 1

GENERELLE SPØRGSMÅL

AFSNIT 1: GÆLDENDE RET

Hovedpunkter

Spørgsmålet om gældende ret er relevant hver gang, der opstår en ny situation. I en grænseoverskridende sammenhæng som informationssamfundet bliver spørgsmålet særlig relevant, og det er nødvendigt at finde særlige løsninger.

1. Fremlæggelse af problemet

Ophavsret og dermed beslægtede rettigheder har traditionelt haft en begrænset geografisk anvendelse, dvs. at man anvender lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen er opnået (indrømmede rettigheder, undtagelser, aftaleretlige regler). Denne beskyttelse gives til det pågældende lands statsborgere og i medfør af reglerne om national behandling til statsborgere fra tredjelande, der er parter i internationale konventioner, der foreskriver national behandling. Således vil udnyttelsen af et filmværk være underkastet lovgivningen i den medlemsstat, hvor udnyttelsen finder sted. På samme måde vil man i forbindelse med tv-udsendelse af en film anvende lovgivningen i det land, hvor filmen sendes.

Radio- og tv-udsendelse via satellit har gjort denne simple situation kompleks, idet en enkelt udsendelse kan modtages på flere nationale territorier, hvor der gælder forskellige lovgivninger.

"Satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF) regulerer dette spørgsmål. Det indeholder en definition af udsendelse af programmer, der indebærer, at udsendelse altid kan lokaliseres til ét territorium, hvis lovgivning vil være gældende, selv om modtagelsen, der ikke er en integrerende del af spredningen, kan finde sted på flere nationale territorier.

I informationssamfundet, hvor nettet er globalt, dvs. hvor området for tilgængeliggørelse for almenheden i hvert fald potentielt er hele verden, må der findes praktiske løsninger på dette problem.

Det må fastlægges, hvilken lovgivning om intellektuel ejendomsret, der skal anvendes i forbindelse med en punkt-til-punkt transmission fra en anden medlemsstat, og hvilken lovgivning der skal anvendes, hvis transmissionen

stammer fra et tredjeland. I forbindelse med en harmonisering på fællesskabsniveau skal der tages højde for beskyttelsesniveauet i tredjelande.

Intellectuel ejendomsret er en ret, der fra rettighedshavernes side ofte gøres til genstand for overdragelse eller licensudstedelse. Aftalers rolle og dermed aftaleretten generelt er derfor fundamental i forbindelse med ophavsret og dermed beslægtede rettigheder. I international privatret er det gældende praksis, at aftaleparterne frit kan bestemme, hvilken lov der skal gælde for kontrakten, medmindre der findes anden offentligretlig lovgivning. Denne frihed må imidlertid tages op til fornyet overvejelse i forbindelse med intellektuel ejendomsret, idet lovgivningen på dette område i visse medlemsstater indeholder stadig mere præcise regler om kontraktindgåelse som, f.eks. forlagskontrakter og kontrakter om audiovisuelle produktioner.

På det aftaleretlige område må det afgøres, hvilken eller hvilke lovgivning(er) der skal finde anvendelse. Samtidig med at princippet om frihed til at vælge gældende ret fastholdes, må det erindres, at lovgivningen i det land, hvor udnyttelsen af værket finder sted, kan fastsætte visse nærmere betingelser. Spørgsmålet er herefter, i hvilken grad parternes frihed er begrænset, og om det er nødvendigt eller nyttigt med regler på dette område.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. Bernerkonventionen og Rom-konventionen indeholder ikke umiddelbart løsninger på disse problemer. Bernerkonventionen indeholder en bestemmelse om national behandling, der er meget bredt formuleret, da det i artikel 5, stk. 1, hedder, at ophavsmænd nyder "de samme rettigheder, som de respektive lovgivninger for øjeblikket indrømmer eller fremtidigt vil indrømme landets egne statsborgere, såvel som de rettigheder, som særligt tilkommer dem i henhold til denne konvention". Rom-konventionen fra 1961 om beskyttelse af beslægtede rettigheder er mere restriktiv, idet national behandling indrømmes "under iagttagelse af den beskyttelse, der specielt er sikret og de begrænsninger, som specielt foreskrives i denne konvention" (artikel 2, stk. 2).

TRIPS-aftalen indeholder lignende bestemmelser om national behandling (artikel 3).

Reglen om at det er lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen er krævet, der gælder i forbindelse med udnyttelse, er en selvfølge, der kun ét sted er nævnt udtrykkeligt i konventioner, nemlig i artikel 14 bis, stk. 2, litra a), i Bernerkonventionen, hvor det foreskrives, "spørgsmålet om, hvem der har ophavsretten til et kinematografisk værk, afgøres af lovgivningen i det land, hvor beskyttelsen kræves". Denne præcision var nødvendig, da konventionen anerkender landenes forskellige regler for rettighedshavere for disse værker. Det var derfor nødvendigt at løse problemet i tilfælde, hvor beskyttelsen kræves i et tredjeland, hvor der gælder andre regler for rettighedshavere end i værkets oprindelsesland.

"Den europæiske konvention om ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med grænseoverskridende radio- og tv-udsendelse via satellit", der blev vedtaget af Europarådet den 11.5.1994¹ definerer gældende ret på samme måde som i "satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF).

2.2. EF-retten har stor indflydelse på disse spørgsmål:

"Satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF) løser ikke spørgsmålet om gældende ret, der henhører under hver medlemsstats internationale privatret; det løser imidlertid problemet på et andet niveau, idet det indeholder en definition af radio- og tv-udsendelse, hvor der kræves beskyttelse. Det hedder i artikel 1, stk. 2, litra b), at "tilgængeliggørelse for almenheden via satellit finder kun sted i den medlemsstat, hvor de programbærende signaler under radio- og tv-selskabets kontrol og ansvar introduceres i en ubrudt sendekæde, der fører op til satellitten og ned mod jorden".

Direktivet skelner i øvrigt ikke mellem forskellige satellittyper. Ved "satellit" forstås "en satellit, der sender på frekvensbånd, som kommunikationsretligt er forbeholdt radio- og tv-udsendelse af signaler, der kan modtages af almenheden, eller som er forbeholdt lukket punkt-til-punkt kommunikation. I sidstnævnte tilfælde skal den individuelle modtagelse af signalerne imidlertid ske under omstændigheder, der er sammenlignelige med dem, der gør sig gældende i førstnævnte tilfælde".

Direktivet regner således med et udgangspunkt i tilfælde af radio- og tv-udsendelse via satellit. På samme måde lægges der ved anvendelsen af denne bestemmelse vægt på modtagekapaciteten og ikke på en teknisk eller kommunikationsretlig skelnen.

Hvad angår EF-rettens indflydelse på kontraktbestemmelserne er der især to direktiver, der skal nævnes, nemlig direktivet om "edb-programmer" (91/250/EØF) og direktivet om "udlejning" (92/100/EØF).

Direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer" giver regler for, hvad der er tilladt i aftaler om anvendelse af edb-programmer. Det foreskrives således i artikel 5, stk. 2, at det ikke ved aftale kan forhindres, at en person, der har ret til at benytte et edb-program, laver en sikkerhedskopi, for så vidt det er nødvendigt for denne benyttelse. På samme måde kan en person, der har ret til at benytte en kopi af et edb-program, undersøge eller afprøve edb-programmet (artikel 5, stk. 3).

¹ Europæiske traktater nr. 153, Europarådet.

I artikel 4 i direktiv 92/100/EØF om "udlejning" foreskrives det, at ophavsmænd og udøvende kunstnere har ret til et vederlag, som der ikke kan gives afkald på. I medfør af princippet om EF-rettens forrang kan der ikke ved aftale fastsættes bestemmelser, der er i modstrid med denne bestemmelse.

3. Vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt

For at det indre marked kan blive en realitet, er det nødvendigt, at udbyderne af tjenesteydelser har klarhed over, hvilken lovgivning der gælder for grænseoverskridende aktiviteter. Endvidere er det i forbindelse med fastsættelse af gældende ret nødvendigt at tage højde for to grundlæggende forhold, nemlig at beskyttelsen af rettighedshaverne ikke må forringes, og at det samtidig skal være muligt at levere tjenesteydelsen under optimale økonomiske forhold.

Man kunne derfor mene, at gældende ret nødvendigvis må være lovgivningen i tjenestens oprindelsesland. En sådan bestemmelse forudsætter imidlertid en fremskreden harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger for at undgå flytning af aktiviteten og manglende beskyttelse af rettighedshaverne. Når først der er gennemført harmonisering, vil man kunne indføre oprindelsesreglen, der tager højde for de forskellige led i transmissionskæden. Spørgsmålet er herefter, om denne model kan anvendes til tjenesteleverandørens udnyttelse af rettigheder. "Satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF) går i den retning.

Det skal understreges, at "satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF) kun behandler radio- og tv-udsendelse via satellit, således at eventuelle lovkonflikter i forbindelse med radio- eller kabeltransmission overlades til gældende ret i medlemsstaterne; der kan derfor blive tale om forskellige løsninger, hvilket er problematisk for det indre marked.

Der eksisterer den samme problematik for digital punkt-til-punkt-spredning som for radio- og tv-spredning via satellit. Faktisk kan tilrådighedsstillelse af en tjeneste i en medlemsstat få konsekvenser i alle de øvrige medlemsstater (f.eks. vil on-line bestillings-tv i en medlemsstat i praksis blive tilgængelig i de øvrige medlemsstater).

Udbydelsen af en sådan tjeneste bør være reguleret af klare bestemmelser for ophavsret og beslægtede rettigheder. Som det gælder for de øvrige aspekter i forbindelse med levering af en tjenesteydelse, bør man gå ud fra princippet om, at det er lovgivningen i oprindelseslandet, der finder anvendelse. Dette princip kan imidlertid kun håndhæves for intellektuel ejendomsret, hvis der samtidig sikres en fremskreden harmonisering af disse rettigheder.

På internationalt niveau bør der lægges vægt på en høj grad af harmonisering af reglerne om beskyttelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder. Europarådets konvention om ophavsrettigheder og ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med grænseoverskridende radio- og tv-udsendelse via satellit er et vigtigt skridt i den retning, idet konventionen for at muliggøre anvendelse af lovgivningen i udsendelsens oprindelsesland foreskriver anvendelse af bestemmelserne i Paris-akten (1971), Bernerkonventionen og Romkonventionen fra 1961.

Det ville naturligvis være ønskeligt at finde et "globalt" svar. Det vil imidlertid kun være muligt, hvis der opnås enighed om de materielle regler for ophavsret og dermed beslægtede rettigheder, således at der sikres et højt beskyttelsesniveau og en tilstrækkelig harmonisering. På nuværende tidspunkt er dette bestemt ikke tilfældet.

Det er nødvendigt på fællesskabsniveau at finde en løsning med hensyn til gældende ret. En sådan løsning kunne følge principperne i "satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF), nemlig samme definition af tilgængeliggørelse, således at der lægges vægt på udsendelsesaspektet frem for modtagelsesaspektet. Hvad angår udsendelser fra tredjelande bør der søges andre løsninger eller i det mindste indføres sikkerhedsklausuler for at beskytte rettighedshaverne. "Satellit-kabel"-direktivet (93/98/EØF) indeholder en model, der kunne bruges i den henseende.

4. Spørgsmål

- 1) Kræver anvendelsen af oprindelsesreglen, at der opstilles yderligere kriterier og inddrages andre aspekter? I bekræftende fald, hvilke?
- 2) Mener De, at det i forbindelse med anvendelsen af oprindelsesreglen er nødvendigt at opstille en række yderligere kriterier for tilknytning? I bekræftende fald hvilke?
- 3) Mener De, at det i forbindelse med fastlæggelse af ansvar er muligt i hvert transmissionsled at identificere de potentielt ansvarlige? I bekræftende fald bedes De angive hvilke ansvarlige, der er tale om?
- 4) I betragtning af definitionen af selve transmissionshandlingen og de forskellige beskyttelsesniveauer, bør man så i Fællesskabet anvende oprindelsesreglen for alle former for transmission, når der er tale om
 - transmissioner, der kun stammer fra én medlemsstat
 - transmissioner, der stammer fra en medlemsstat eller tredjelande, der anvender Paris-akten fra 1971 i Bernerkonventionen og Romkonventionen
 - alle transmissioner fra et hvilket som helst land?

- 5) Hvis man anvender oprindelsesreglen, hvilke rettigheder og hvilke områder af den nationale lovgivning skal så i givet fald harmoniseres for at undgå aktivitetsflytninger og sikre beskyttelse af rettighedshaverne:
- indskrænkninger i enerettighederne
 - ejerskabsforhold
 - droit moral
 - andre rettigheder?
- 6) I hvilket omfang, på hvilke områder og hvordan kan man gøre beskyttelsen bedre for rettighedshaverne i de tredjelande, der er omfattet af Bernerkonventionen/Rom-konventionen, hvis man vil anvende lovgivningen i oprindelseslandet?
- 7) Hvis man ikke vælger oprindelsesreglen, hvilke regler mener De så, man skal anvende?
- 8) Mener De, at beskyttelsesklausuler kan give en gyldig beskyttelse af rettighedshavere i Fællesskabet i forbindelse med spredning i et land, der ikke giver en tilstrækkelig beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder?
- 9) Mener De, at aftaleretten skal kunne anvendes fuldstændig frit, eller mener De, at den aftalemæssige frihed bør begrænses
- generelt
 - på en sådan måde, at visse dele bevares, som f.eks. bestemmelserne om droit moral, betaling af vederlag og forvaltnings-selskaber
 - kun i tilfælde, hvor europæiske rettighedshaveres værker og frembringelser er omfattet af kontrakten?

*AFSNIT II:
KONSUMPTION AF RETTIGHEDER OG
PARALLELIMPORT*

Hovedpunkter

En videokassette eller et fonogram, som sælges af rettighedshaveren eller med dennes samtykke i en medlemsstat, kan videresælges overalt i Fællesskabet, uden at rettighedshaveren kan modsætte sig det. Han har udtømt sine spredningsrettigheder i forbindelse med accept af det første salg. Et sådant salg af en vare, der omfatter et værk, udtømmer imidlertid ikke andre rettigheder, som f.eks. retten til reproduktion eller bearbejdning. Enhver tjenesteydelse (f.eks. radio- og tv-spredning, udlejning, udlån) udgør en handling, der i sig selv skal godkendes, uden at det berører fremtidige udnyttelser, og disse rettigheder udtømmes derfor ikke.

1. Fremlæggelse af problemet

Konsumptionsreglen har to aspekter. Den begrænser først og fremmest spredningsretten. Denne ret udtømmes i forbindelse med det første salg af kopier af et værk med rettighedshaverens samtykke. Ud fra et EF-retligt synspunkt medfører reglen ligeledes, at hvis en indehaver af intellektuelle ejendomsrettigheder i en given medlemsstat har solgt et produkt, der er en udnyttelse af en intellektuel ejendomsret, eller hvis dette salg er foretaget med rettighedshaverens samtykke, vil han ikke kunne modsætte sig, at det omhandlede produkt omsættes frit i hele Fællesskabet. Det vil sige, at han ikke vil kunne gøre sine intellektuelle ejendomsrettigheder gældende, herunder sine spredningsrettigheder i en anden medlemsstat, og forbyde parallelimport af det pågældende produkt.

Konsumptionsprincippet i forbindelse med intellektuel ejendomsret er centralt i EF-retten, da Domstolen har anvendt dette princip for at kunne forene varernes frie bevægelighed og den geografiske afgrænsning af intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder. Det vil sige, at det fælles marked sidestilles med et nationalt marked for varernes vedkommende, hvis medlemsstaternes lovgivninger er identiske eller ligger tæt på hinanden.

Hvis en vare derimod er blevet solgt af en tredjemand uden rettighedshaverens samtykke, og dette salg er lovligt, vil konsumptionsreglen ikke finde anvendelse. Således har Domstolen i Patricia-dommen¹ fastslået, at

¹ "Firma EMI Electrola GmbH mod firma Patricia Im- und Export Verwaltungsgesellschaft mbH" af 24.1.1989 (sag 341/87), Sml. 1989, s. 79.

fonogrammer, der kunne fremstilles lovligt i en medlemsstat, da beskyttelsestiden var udløbet, ikke af den grund kunne sælges i en anden medlemsstat, hvor rettighederne ikke var udløbet.

Domstolens retspraksis har været konstant, idet den fastslår, at hvis der ikke er sket en harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger, vil de nationale lovgivninger afgøre, om der eksisterer intellektuelle ejendomsrettigheder. Hvis det således er muligt at foretage et lovligt salg uden rettighedshaverens samtykke i en given medlemsstat, mens det ikke er tilfældet i en anden, vil sådanne forskelle i medlemsstaternes lovgivning være en hindring for samhandelen.

Spørgsmålet om konsumtion af rettigheder opstår ikke på samme måde, når det gælder levering af tjenesteydelser. Enhver tjenesteydelse er nemlig en handling, der kræver tilladelse, hvis det foreskrives i lovgivningen om intellektuel ejendomsret. Det vil sige, at i modsætning til de tilfælde, hvor den intellektuelle ejendomsret indgår i varen (f.eks. en videokassette med en film), medfører tv-udsendelse eller offentlig forevisning af en film ikke, at rettighedshaveren herved mister sin ret til at tillade eller forbyde en efterfølgende tv-udsendelse, fremvisning eller viderespredning pr. kabel.

Området for og antallet af udsendelser vil udelukkende fremgå af aftalen med radio- eller tv-selskabet. Da tredjemand pr. definition ikke har indgået aftale med rettighedshaveren, da han så i givet fald ikke ville være tredjemand, vil han ikke kunne levere nogen form for tjenesteydelse, hvor de beskyttede værker og frembringelser indgår, medmindre han overtræder rettighedshaverens intellektuelle rettigheder. Hvis samme tredjemand derimod lovligt har købt videokassetterne på det fælles marked, vil han frit kunne videresælge dem i medfør af den konsumptionsregel, der gælder for varer.

Aftaleforhold mellem en rettighedshaver og en licenshaver falder naturligvis ind under konkurrenceretten². Bestemmelser, der forbyder salg i visse geografiske områder, eller som fastsætter et nøje afgrænset område, hvor tjenesten kan leveres, vil derfor eventuelt kunne betragtes som uforenelige med konkurrence-reglerne.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. Bernerkonventionen og Rom-konventionen behandler ikke spørgsmålet om konsumtion af rettigheder. Man har ikke været opmærksom på dette aspekt i forbindelse med revision eller forhandling af disse aftaler.

Derimod indeholder TRIPS-aftalen en udtrykkelig henvisning til konsumtion i artikel 6, hvor det hedder: "I forbindelse med bilæggelse af tvister i henhold til denne aftale kan intet i denne aftale anvendes til afklaring af spørgsmålet om intellektuelle ejendomsrettigheders konsumtion" (i artikel 3 og 4 behandles

²

Se Kommissionens beslutning i "Miller International" af 1. december 1976, EFT nr. L 357 af 29.1.1976, s. 40.

henholdsvis "national behandling" og "mest begunstigelsesbehandling"). Landene er frit stillet i spørgsmålet om konsumtion, forudsat at de giver samme behandling til andre landes statsborgere.

Det vil sige, at hvis konsumtionsspørgsmålet skal behandles bredere end på fællesskabsniveau i en fremtidig konvention, vil løsningen skulle gælde for alle medlemmerne af TRIPS-aftalen.

- 2.2. Det er nævnt ovenfor, at begrebet konsumtion er et vigtigt aspekt i den primære fællesskabsret. Begrebet indgår i EF-traktatens artikel 30-36 om den frie bevægelighed for varer. Hvis en rettighedshaver derimod giver tilladelse til en engangs-tv-udsendelse af et filmværk i en del af Fællesskabet, har han ikke dermed udtømt sine rettigheder i forbindelse med en senere tv-udsendelse på et andet geografisk område i Fællesskabet³. Domstolen har ligeledes præciseret, at salg af kopier af en videokassette ikke udtømmer udlejningsrettighederne⁴.

Spørgsmålet om konsumtion behandles ligeledes i den afledte ret. I direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer" hedder det i artikel 4, litra c), andet punktum, at "første gang en kopi af et edb-program sælges i Fællesskabet af rettighedshaveren eller med dennes tilladelse, er rettighedshaverens ret til at sprede den pågældende kopi inden for Fællesskabet udtømt, med undtagelse af retten til at udøve kontrol med yderligere udlejning af edb-programmet eller af en kopi deraf".

I direktiv 92/100/EØF om "udlejning" behandles spørgsmålet om konsumtion ligeledes flere steder. Det hedder i artikel 1, stk. 4, om ophavsmandens ret til at tillade eller forbyde udlejning og udlån af originalværker og eksemplarer af ophavsretligt beskyttede værker samt af andre frembringelser: "Salg eller anden form for distribution af originalværker, eksemplarer af ophavsretligt beskyttede værker og andre frembringelser ... medfører ikke, at de i stk. 1 omhandlede rettigheder udtømmes". Det præciseres i artikel 3, at bestemmelserne i direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer" ikke berøres hvad angår retten til udlejning.

Med hensyn til spredningsret for indehavere af beslægtede rettigheder fastslås det i direktiv 92/100/EØF om "udlejning" i artikel 9, stk. 2, at "spredningsretten inden for Fællesskabet med hensyn til en genstand ... udtømmes først, når genstanden for første gang sælges i Fællesskabet af rettighedshaveren eller med dennes tilladelse".

³ Jf. CODITEL-dommene: "S.A. Compagnie Générale pour la Diffusion de la Télévision, CODITEL m.fl. mod S.A. Ciné-Vog Films m.fl." af 18.3.1980 (sag 62/79), Sml. 1980, s. 881 og "CODITEL mod Ciné-Vog Films S.A. m.fl." af 6.10.1982 (sag 262/81), Sml. 1982, s. 3381.

⁴ Dom "Warner Brothers Inc. og Metronome Video ApS mod Erik Viuff Christiansen" af 17.5.1988 (sag 158/86), Sml. 1988, s. 2605.

Denne artikel afspejler således først og fremmest Domstolens konstante retspraksis med hensyn til EF-traktatens artikel 30 ff., hvis principper er nævnt ovenfor. Artikel 9, stk. 2, i direktivet om "udlejning" (92/100/EØF) behandler ligeledes spørgsmålet om "international konsumtion", som det forbydes medlemsstaterne at anvende. Medlemsstaterne kan således ikke gå ud fra, at salg i et tredjeland af en vare, til hvilken der er knyttet intellektuelle ejendomsrettigheder, udtømmer spredningsretten i Fællesskabet. Rettighedshaveren vil således kunne forbyde parallelimport til Fællesskabet fra tredjelande, selv om han selv har taget skridt til salg af varerne i det pågældende tredjeland.

Man har løsningen i de to ovennævnte direktiver, fordi en medlemsstats eventuelle mulighed for at anvende international konsumtion kunne få negative følger for det indre markeds funktion.

3. Vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt

Hvorvidt spredningsretten kan udtømmes ved rettighedshaverens udnyttelse eller ved udnyttelse af tredjemand med rettighedshaverens tilladelse afhænger af, hvorledes det beskyttede værk eller det dertil knyttede indhold udnyttes.

Hvis værket er optaget på et medie, gælder reglerne om bevægelighed for varer, og følgelig Fællesskabets konsumptionsprincip. Et andet spørgsmål er, om Fællesskabets konsumtion er eksklusiv, det vil sige, om medlemsstaterne fortsat kan antage, at salg af et værk eller et dertil knyttet indhold på et fysisk medie i et tredjeland udtømmer spredningsretten på internationalt plan, eller om retten kun udtømmes, hvis salget finder sted i Fællesskabet, således som det udtrykkeligt er foreskrevet i artikel 9, stk. 2, i "udlejnings"-direktivet. Samme konklusion ses i artikel 4, litra c), i direktivet om "edb-programmer" samt i de relevante artikler i direktivforslaget om retlig beskyttelse af databaser; det vil sige, at de udelukker international konsumtion på de respektive områder, selv om artiklerne er formuleret forskelligt. Forskellige synspunkter i medlemsstaterne på dette område vil få følger for det indre marked: det må undersøges, om reglen om international konsumtion ligeledes bør fjernes fra spredningsretten og andre områder.

Hvis værket eller det dertil knyttede indhold derimod ikke er optaget på et medie, men indgår i en tjenesteydelse, foreligger der en anden situation. Det fremgik af høringen i juli 1994, at de berørte kredse mener, at det bør sikres, at rettighederne ikke udtømmes på de elektroniske motorveje. I forbindelse med tjenesteydelser, der i princippet kan gentages et ubegrænset antal gange, er det ikke muligt at anvende konsumptionsreglen. EF-Domstolen har allerede

fastslået dette i to domme om forevisning af film og retten til offentlig fremførelse af musikværker⁵.

Kommissionen er enig i denne tilgang for tjenesteydelser i informations-samfundet. Til forskel fra spredningsretten for et fysisk medie er det vanskeligt at anvende konsumptionsprincippet for de forskellige rettigheder, der er knyttet til tjenesteydelser, der spredes ad elektronisk vej. Spredning af en tjeneste (f.eks. radio- eller tv-udsendelse, udlejning eller udlån) er en handling, der kræver separat tilladelse, uden at dette berører de fremtidige udnyttelsesformer.

4. Spørgsmål

- 1) Bør der indføres en regel, der udelukker international konsumption for indehavere af ophavsrettigheder, på samme måde som foreskrevet i artikel 9, stk. 2, i direktiv 92/100/EØF om "udlejning"?
- 2) Bør det på ny understreges, at der ikke gælder konsumption for tjenesteydelser, uanset hvilke rettigheder der er tale om (f.eks. radio- og tv-udsendelse, transmission, udlejning)?
- 3) Hvordan mener De, at ovennævnte spørgsmål bør behandles i forbindelse med on-line net, der typisk er globale?
- 4) Mener De, at der samtidig kan gælde flere ordninger, således at der for nogle gælder international konsumption, mens det ikke er tilfældet for andre?

⁵

Jf. bl.a. dommen Coditel/Ciné-Vog Films af 18. marts 1980 (sag 62/79), Sml. 1980, s. 881; om retten til offentlig fremførelse se dommen Ministère Public mod Tournier af 13. juli 1989 (sag 395/87), Sml. 1989, s. 2521.

UNDERKAPITEL 2

SÆRLIGE RETTIGHEDER

AFSNIT III: REPRODUKTIONSRETTIGHEDER

Hovedpunkter

Udbredelsen af og fremskridtene inden for analog reproduktion har gjort det umuligt at kontrollere kopiering, herunder privatkopiering; værker og frembringelser i digital form gør det imidlertid muligt igen at indføre en streng kontrol med reproduktion. Reproduktionsrettigheder og de dertil hørende undtagelser, især hvad angår privatkopiering, bør derfor tages op til fornyet revision i lyset af denne udvikling.

1. Fremlæggelse af problemet

Reproduktionsrettigheder er helt fundamentale for ophavsret og dermed beslægtede rettigheder, da de giver rettighedshaverne mulighed for at tillade eller forbyde reproduktion af beskyttede værker og frembringelser. Da denne ret gør det muligt at forhindre reproduktion, giver den dermed mulighed for at føre kontrol med senere udnyttelser.

Reproduktionsrettigheder var derfor nemme at håndtere, så længe den tekniske situation indebar, at reproduktioner nødvendigvis indebar optagelse, og kun professionelle havde adgang til reproduktionsteknikken. I den situation betragtes enhver ulovlig reproduktion, der er udført af professionelle, og som kan konstateres ved den blotte tilstedeværelse af falske kopier, som piratvirksomhed.

Den første vigtige tekniske udvikling var, at det blev muligt at reproducere beskyttede værker og frembringelser. Den store stigning i antallet af fotokopimaskiner og den stadige forbedring af kopiernes kvalitet har øget mulighederne for massiv reproduktion af både tekster og billeder. På samme måde er privatkopiering af lyd- og audiovisuelt materiale i hjemmet blevet mulig for alle. Denne udvikling letter naturligvis forbrugernes adgang til værkerne. Den medfører en ny form for udnyttelse af værker, der skader rettighedshavernes økonomiske interesser.

For at imødegå de økonomiske konsekvenser af en sådan adfærd er der i de fleste medlemsstater indført særlige retsregler for reprografi (dvs. reproduktion via fotokopiering eller andre former for reproduktion for at opnå en kopi på papir med eller uden ændring af formatet) og privatkopiering (dvs.

privatpersoners reproduktion af lyd- og audiovisuelt materiale med henblik på anvendelse i privatsfæren).

Den anden betydelige tekniske udvikling er knyttet til den stigende digitalisering af værker og frembringelser og anvendelsen heraf i edb-systemer på en sådan måde, at det ikke umiddelbart opfattes af de menneskelige sanser. Direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer" nævner netop reproduktionsproblematikken i en given transmissionskæde. Det er derfor nødvendigt at revurdere begrebet reproduktion i lyset af denne udvikling og afgøre, om reproduktionsrettighederne berøres af de normale handlinger (digitalisering, foreløbige kopier, indlæsning i arbejdslager, "downloading") i forbindelse med anvendelse af computere og andet udstyr i informationssamfundet.

Den teknologiske udvikling har imidlertid medført en række betydelige fordele. Almindelig brug af en traditionel fotokopimaskine, kassettebåndoptager eller videokassettebåndoptager gør det pr. definition muligt at foretage kopiering, uden at dette kan forhindres (medmindre disse apparater ikke har denne væsentlige funktion); med den digitale teknik er det muligt at identificere og, hvis man ønsker det, begrænse privatpersoners kopiering af værker eller frembringelser i digital form. Dette forudsætter naturligvis, at alle tekniske systemer indrettes i den henseende, men kontrol med anvendelsen af værker bliver mulig (se afsnit IX).

Der bør tages højde for denne udvikling, når man skal vurdere reproduktionsrettighederne i en digital kontekst. Hvis teknologien ikke gør det muligt at forhindre kopiering, kunne det være en mulighed at lægge afgifter på medier og optageudstyr mod lovliggørelse af privatkopiering. Hvis der derimod er teknisk mulighed for at begrænse eller forhindre privatkopiering, er der ikke længere grund til at have det licenssystem, som vederlagsordningen udgør.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. Ophavsmænds eneret til at tillade reproduktion er defineret i Bernerkonventionens artikel 9. Det hedder i stk. 1 i denne artikel, at ophavsmænd til litterære og kunstneriske værker har eneret til at tillade reproduktion "i enhver form". Denne formulering er meget bred og dækker alle nuværende eller kommende reproduktionsmetoder (f.eks. tegning, litografi, offset og andre trykkeriteknikker, fotokopiering, optagelse osv.). Det hedder lidt redundant i stk. 3 "som reproduktion anses i denne konvention også enhver lyd- eller billedoptagelse".

Derimod begrænser artikel 9, stk. 2, i konventionen i høj grad retten til reproduktion, idet "det er forbeholdt unionslandenes lovgivning at tillade

reproduktion af sådanne værker i visse særlige tilfælde, under forudsætning af, at en sådan reproduktion ikke på skadelig måde påvirker den normale udnyttelse af værket og ikke på urimelig måde gør indgreb i ophavsmandens legitime interesser". Sidstnævnte bestemmelse er en af de mest kontroversielle i Bernerkonventionen, hvilket medfører en vis usikkerhed om bestemmelsens rækkevidde og derfor forskellige fortolkninger i landene, især hvad angår reprografi og privatkopiering (disse ordninger går lige fra fuldstændigt forbud mod privatkopiering til lovliggørelse uden vederlag til ophavsmændene).

Rom-konventionen giver udøvende kunstnere ret til på visse betingelser at forbyde reproduktion uden deres samtykke af en optagelse af deres fremførelse. Fremstillere af fonogrammer har ret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte reproduktion af deres fonogrammer (artikel 10). Radio- og fjernsynsselskaber har ret til i visse tilfælde at tillade eller forbyde reproduktion af optagelser af deres udsendelser (artikel 13).

På det ophavsretlige område indeholder TRIPS-aftalen de samme forpligtelser som Bernerkonventionen. TRIP-aftalen gengiver den nøjagtige ordlyd af Romkonventionens artikel 10 og giver således fremstillere af fonogrammer eneret til direkte eller indirekte reproduktion (artikel 14, stk. 2). Reproduktionsrettighederne for udøvende kunstnere (artikel 14, stk. 1) og radio- og tv-selskaber (artikel 14, stk. 3) er mere begrænsede end i Rom-konventionen.

- 2.2. På det ophavsretlige område er det kun reproduktionsrettigheder i forbindelse med edb-programmer, der er harmoniseret på fællesskabsniveau. Der vil ikke her blive foretaget en detaljeret analyse af direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer"; det skal blot nævnes, at beskyttelsen af edb-programmer, som direktivet harmoniserer, i høj grad er baseret på reproduktionsretten.

Hvad angår beslægtede rettigheder indføres der i artikel 7 i direktiv 92/100/EØF om "udlejning" en eneret til at tillade eller forbyde direkte eller indirekte reproduktion for udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer, filmproducenter og radio- eller fjernsynsselskaber. Denne ret giver en mere vidtrækkende beskyttelse end Rom-konventionen.

3. Vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt

Gennemgangen af reproduktionsrettigheder, der er et meget kompleks område, kan underopdeles i flere punkter.

Med hensyn til en definition af reproduktionsrettigheder i en digital sammenhæng forekommer det nødvendigt med en fællesskabsløsning på grund af disse rettigheders store betydning. En sådan definition bør klart tage udgangspunkt i de løsninger, der er valgt i direktivet om edb-programmer.

Digitalisering af beskyttede værker og andre frembringelser bør være dækket af reproduktionsretten på samme måde som f.eks. indlæsning i en computers arbejdslager. Hvis disse spørgsmål ikke finder en harmoniseret løsning, vil der opstå vanskeligheder i forbindelse med det indre marked, idet medlemsstater, der indrømmer en sådan beskyttelse, ikke vil tillade, at værker og frembringelser i digital form indføres på deres område, hvis de stammer fra en medlemsstat, hvor digitalisering ikke kræver rettighedshaverens tilladelse.

Reproduktionsrettighedernes rækkevidde må behandles for sig, idet der findes en række undtagelser i medlemsstaterne med udgangspunkt i Bernerkonventionens artikel 9, stk. 2. Det er nødvendigt nøje at overveje, i hvilke tilfælde disse undtagelser kan opretholdes. Privatkopiering af materiale, der spredes digitalt, er et eksempel på de vanskeligheder, der skal løses. Det vil ligeledes være nødvendigt at tage stilling til lovgivning af digital privatkopiering, idet det er teknisk muligt at kontrollere, forhindre eller begrænse denne form for kopiering (jf. afsnit IX).

I øjeblikket er privatkopiering lovlig i nogle medlemsstater og ulovlig i andre, og dette skaber problemer. Det faktum, at privatkopiering er tilladt i visse medlemsstater vil indebære, at visse operatører vil tøve med at give adgang til deres tjenester. Samtidig vil man ikke i de medlemsstater, der tillader privatkopiering, kunne påbyde indførelse af de nødvendige tekniske systemer, som imidlertid vil blive påkrævet i andre medlemsstater. Sådanne lovgivningsmæssige forskelle vil hindre samhandelen med det relevante udstyr.

Kommissionen mener, det er nødvendigt med en vis harmonisering for at løse disse problemer. Løsningen må afhænge af de tekniske kontrolmuligheder, herunder især hvad angår privatkopiering.

4. Spørgsmål

- 1) Mener De, at der for værker og frembringelser i digital form bør gælde en eneret til reproduktion? Vil det være nødvendigt med indskrænkninger i denne eneret? I bekræftende fald hvilke og hvorfor?
- 2) Mener De, at privatkopiering og reprografi af værker og frembringelser i digital form, med undtagelse af edb-programmer, bør:
 - være fuldt ud dækket af reproduktionsretten
 - være dækket af reproduktionsretten, således at det dog er tilladt at foretage én kopiering (som f.eks. SCMS-systemet)
 - være tilladt med eller uden en vederlagsordning?

**AFSNIT IV:
TILGÆNGELIGGØRELSE FOR
ALMENHEDEN**

Hovedpunkter

I dette afsnit vil det blive forsøgt at indkredse begrebet "almenheden" i forbindelse med retten til tilgængeliggørelse for almenheden. Dette begreb er centralt i forsøget på at skelne mellem forskellige anvendelser i informationssamfundet.

1. Fremlæggelse af problemet

Der findes ingen helt præcis definition af dette begreb. I forbindelse med retten til tilgængeliggørelse for almenheden er begrebet "almenhed" centralt placeret. Begrebet "tilgængeliggørelse for almenheden" er defineret i WIPO-glossaret¹. Ifølge denne definition indebærer begrebet fremførelse af et værk, en forestilling eller frembringelse, et fonogram eller en udsendelse til offentligheden generelt i modsætning til bestemte personer, der tilhører en privat gruppe. Begrebet er bredere end "udgivelse" og omfatter ligeledes anvendelsesformer, som f.eks. offentlig fremførelse, radio- og tv-udsendelse, kabelbunden transmission til almenheden eller direkte tilgængeliggørelse for almenheden af en radio- eller tv-udsendelse.

Med udgangspunkt i ovenstående kan man udelukke privat brug, der normalt ikke er omfattet af retten til at tillade eller forbyde, fra de anvendelsesformer, hvor enerettighederne gælder.

For privatkopierings vedkommende finder reproduktionsretten anvendelse. Således er privatkopiering i nogle medlemsstater forbudt, selv om der udelukkende er tale om personlig brug.

Privat brug er ikke nødvendigvis begrænset til de tilfælde, hvor en person anvender et værk i sit hjem med udstyr, der ikke er koblet til et net. Men hvis udgangspunktet er, at der også når flere personer deltager, er tale om privat brug, og der således ikke gælder begrænsninger, er det nødvendigt at opstille nogle grænser.

Der kan selv i en privat sammenhæng være tale om krænkelse af droit moral-rettigheder. På grund af reglerne om privatlivets fred er det imidlertid vanske

¹ WIPO-glossar om ophavsret og dermed beslægtede rettigheder, Genève 1980, ISBN 92-805-0016-3.

ligere at bevise en sådan krænkelse og sikre overholdelse af ophavsmændenes droit moral-rettigheder.

Det skal ligeledes bemærkes, at grænsen mellem "normal" privat brug og "uretmæssig" brug efter Bernerkonventionens artikel 9, stk. 2, der på urimelig måde gør indgreb i ophavsmandens legitime interesser, ofte er meget svær at trække. På grund af de muligheder, som den digitale teknik medfører for de såkaldt private anvendelser, må man være klar over, at hvis der ikke gælder præcise regler for ophavsret og dermed beslægtede rettigheder for de nye former for privat anvendelse, vil det have alvorlige økonomiske konsekvenser for rettighedshaverne.

Den ovenfor nævnte definition er nyttig på den måde, at den gør det muligt at udelukke en række handlinger, som f.eks. radio- og tv-udsendelse, fra området privat anvendelse.

Det er klart, at definitionen af tilgængeliggørelse for almenheden i høj grad vil være afgørende for, hvorledes offentligheden generelt vil opfatte informations-samfundet. Offentligheden har allerede i det mindste hørt tale om Internet og forestiller sig, at man gratis (mod at betale opkaldstiden) kan få adgang til hele verdens viden. Definitionen af privat brug er således en definition af et "frit område", der tilbydes offentligheden. Hvis dette område er for stort, vil rettighedshaverne tøve med at tillade anvendelse af deres værker på nettene. Hvis området er for lukket, risikerer man at skuffe offentligheden, der således ikke vil bevæge sig ud på "de elektroniske motorveje".

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. Der findes ingen klar definition af begrebet "tilgængeliggørelse for almenheden" i de internationale konventioner.
- 2.2. Fællesskabsretten indeholder heller ingen klar definition af begrebet "tilgængeliggørelse for almenheden". I artikel 10 i direktiv 92/100/EØF om "udlejning" beskrives indskrænkningerne i de beslægtede rettigheder, og det foreskrives, at medlemsstaterne kan indføre indskrænkninger i forbindelse med "privat brug".

Medlemsstaterne har i øvrigt mulighed for at indføre de samme indskrænkninger, som gælder for ophavsrettigheder.

3. Vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt

Som nævnt findes der på nuværende tidspunkt ingen definition af "tilgængeliggørelse for almenheden" i fællesskabsretten. Da informationssamfundet imidlertid udvikler sig, vil det være nødvendigt at begrænse undtagelserne fra de generelle fællesskabsregler og finde en ensartet definition af begrebet "tilgængeliggørelse for almenheden".

Det faktum, at nogle aktiviteter er lovlige i visse medlemsstater og ikke i andre, vil kunne skade det indre markeds funktion. Det vil nødvendigvis føre til aktivitetsflytninger, og til forskellige tekniske specifikationer for udstyr og/eller for digitaliseringen af beskyttede værker og frembringelser, hvilket vil være en hindring for samhandelen (programmer, der forhindrer visse handlinger, vil f.eks. ikke være nødvendige alle steder). Hvordan vil man kunne sikre en harmonisk udvikling uden hindringer for informationssamfundet, hvis nogle medlemsstater ønsker at indføre enerettigheder for fremførelse via nettet, mens det i andre medlemsstater er et helt frit område?

Kommissionen mener, at det er nødvendigt at finde en fælles løsning på spørgsmålet om tilgængeliggørelse for almenheden. Den fremføringsteknologi, der anvendes i informationssamfundet, er en udfordring til den traditionelle opfattelse af "tilgængeliggørelse for almenheden".

4. Spørgsmål

- 1) Mener De, at nedenstående handlinger kan betragtes som privat brug:
 - kommunikation via nettet mellem to privatpersoner
 - kommunikation via nettet mellem flere privatpersoner (f.eks. "bulletin board service")
 - kommunikation via nettet mellem en privatperson og en virksomhed
 - kommunikation via nettet i én eller mellem flere virksomheder?
- 2) Mener De, at det i forbindelse med kommunikation via nettet mellem mere end to personer er afgørende for opfattelsen af begrebet tilgængeliggørelse for almenheden, at de to personer kender hinanden eller tilhører samme familie?
- 3) Har det betydning for definitionen af tilgængeliggørelse for offentligheden i forbindelse med punkt-til-punkt kommunikation, hvilken type personer der kommunikerer (privatpersoner, virksomheder, offentlige organer osv.)?
- 4) Mener De, at netopkobling af en server, der indeholder ophavsretligt beskyttede værker, er en handling, der berører ophavsrettigheder og dermed beslægtede rettigheder? I bekræftende fald, hvilke rettigheder er involveret i en sådan handling? Har De kendskab til lovgivning, hvor der tages stilling til dette spørgsmål?
- 5) Hvilke andre kriterier eller handlinger bør efter Deres mening have indflydelse på en definition af tilgængeliggørelse for offentligheden?

**AFSNIT V:
DIGITAL
SPREDNINGS-/TRANSMISSIONSRET**

Hovedpunkter

I informationssamfundet vil det være muligt via net at udveksle værker og frembringelser, der nyder ophavsretlig beskyttelse. Sådanne aktiviteter, der er muliggjort af den nye teknologi, er ikke udtrykkeligt omfattet af de eksisterende retsregler, da det er nye aktiviteter. Ikke desto mindre kan reglerne for udlejning og udlån anvendes analogt på disse digitale transmissioner. For at skabe klarhed og retssikkerhed kan det imidlertid blive nødvendigt via lovgivningen at bekræfte en sådan anvendelse.

1. Fremlæggelse af problemet

Sammenlignet med den analoge teknik er de tekniske muligheder i forbindelse med digital transmission eller spredning så vidtrækkende, at spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse for digital spredning eller transmission, er helt afgørende for intellektuelle ejendomsrettigheder i informations-samfundet. Visse kategorier af rettighedshavere, herunder fremstillere af fonogrammer, kræver, at der indføres nye enerettigheder for digital spredning eller transmission, idet de frygter, at de ellers vil miste enhver kontrol med deres marked.

Rækkevidden af sådanne rettigheder er ikke klart defineret, og for at nå en afgrænsning kan der nævnes to ekstreme opfattelser. Rettighederne kunne opfattes bredt og således dække enhver digital fremførelse, både punkt-til-punkt og punkt-til-multipunkt. I det tilfælde vil radio- og tv-udsendelse også være omfattet. Man kunne ligeledes, for at udelukke radio- og tv-udsendelse, opfatte digital spredning eller transmission udelukkende som punkt-til-punkt kommunikation og under alle omstændigheder eksplicit udelukke radio- og tv-udsendelse. Punkt-til-punkt-tjenester afviger fra radio- og tv-udsendelse (punkt-til-multipunkt), da brugeren har fri adgang og kan bearbejde værket; det er oplagt at lade digital punkt-til-punkt transmission være omfattet af en særordning.

Digital transmission eller spredning skulle således omfatte transmission fra en personlig computer eller andet digitalt udstyr, der tilhører en privatperson, eller fra en database, til en eller flere personlige computere eller andet digitalt udstyr, der tilhører privatpersoner eller virksomheder. Det vil sige, at et

bestillings-tv-system, hvor brugerne anmoder om elektronisk at få overført udvalgte filmværker, vil være omfattet.

Spørgsmålet er, hvordan man kan klassificere de forskellige handlinger, hvordan man kan definere dem, og hvilke rettigheder der skal gælde (f.eks. enerettigheder, vederlag, frit område).

2. Nuværende retlige rammer

2.1. Rettigheder i forbindelse med digital transmission eller spredning er endnu ikke defineret.

Bernerkonventionen omtaler ganske vist retten til "overføring til almenheden på en hvilken som helst måde" (artikel 11), men dette forudsætter, at der er en almenhed, der modtager, og som ikke er begrænset til bestemte personer, der tilhører en privat gruppe. Der er således her tale om en form for førstegangs-kabeltransmission. Rom-konventionen dækker kun traditionel radio- og tv-udsendelse via radiobølger.

2.2. Der findes bestemmelser herom i fællesskabsretten. Det hedder således i artikel 4 i direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer", at når "overførsel" af et edb-program nødvendiggør reproduktion, kræver det rettighedshaverens tilladelse. Det vil sige, at det er reproduktionen og ikke overførslen i sig selv, der kræver tilladelse.

Bestemmelserne i direktiverne om radio- og tv-udsendelse er behandlet i afsnittet om dette spørgsmål (se afsnit 6). Udlejnings- og udlånsrettighederne er ligeledes relevante i denne sammenhæng.

Direktiv 92/100/EØF indeholder en definition af udlejnings- og udlånsrettigheder. Direktivet harmoniserer disse to rettigheder, der er enerettigheder, og definerer deres rækkevidde, rettighedshaverne (ophavsmænd, udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer, filmproducenter og radio- og tv-selskaber) samt indskrænkningerne i enerettighederne.

Direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer" forskriver ligeledes en eneret til udlejning af edb-programmer (artikel 4, litra c).

Disse to direktiver indeholder en meget bred definition af udlejningsrettigheder. Med hensyn til edb-programmer forstås ved udlejning, "at et edb-program eller en kopi heraf bliver stillet til rådighed til benyttelse i et begrænset tidsrum med henblik på fortjeneste". Der henvises endvidere til gældende lovgivning på området, bl.a. direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer" hvad angår særlige erhvervsmæssige aktiviteter i forbindelse med digital overførsel.

I direktiv 92/100/EØF forstås ved "udlejning": det forhold, at et værk med henblik på direkte eller indirekte økonomisk eller kommerciel fordel for et begrænset tidsrum stilles til rådighed med henblik på brug (artikel 1, stk. 2).

Denne meget brede definition støttes af en betragtning, hvorefter udlejning ikke omfatter "det forhold, at fonogrammer og film (...) stilles til rådighed for offentlig fremvisning eller udsendelse". Udbredelsen af udlejningsrettighederne til også at omfatte digitale værker kræver, at der tages højde for de nye tjenesters særlige karakteristika, og at man grundigt diskuterer retmæssigt brug af det overførte materiale.

En sådan definition af udlejning af beskyttede værker og frembringelser, bl.a. i modsætning til radio- og tv-udsendelse og offentlig fremvisning, må nødvendigvis omfatte aktiviteter, som f.eks. bestillings-tv og andre former for elektronisk udlejning, der er baseret på en punkt-til-punkt-overførsel.

I modsætning til udlejning, der er en kommerciel handling, definerer direktiv 92/100/EØF "udlån" som: "det forhold, at et værk for et begrænset tidsrum og ikke med henblik på direkte eller indirekte økonomisk eller kommerciel fordel stilles til rådighed med henblik på brug via offentligt tilgængelige institutioner" (artikel 1, stk. 3). Da "udlån" således kun omfatter "offentligt tilgængelige institutioner", er overførslen mellem privatpersoner ikke omfattet. Dog er digitalt udlån fra offentligt tilgængelige institutioner omfattet af definitionen.

Da bestillings-tv ud fra et økonomisk synspunkt må ligestilles med udlejning fra en forretning, er det logisk, at anvende de samme rettigheder i begge tilfælde. Det samme argument gælder for on-line-konsultation af et værk, der ejes af et offentligt bibliotek, og udlån af et eksemplar af værket.

3. Vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt

Det er indlysende, at det er nødvendigt at harmonisere de ophavsretlige regler for digital spredning og transmission. Hvis der ikke gennemføres en vidtgående harmonisering, vil friheden til at udbyde tjenester ikke blive en realitet, da forskellige regelsæt vil medføre hindringer for samhandelen.

Det blev nævnt ovenfor, at udlejnings- og udlånsrettigheder ville kunne anvendes analogt på digitale transmissioner. For at skabe klarhed og retssikkerhed er det imidlertid nødvendigt at bekræfte en sådan anvendelse på det lovgivningsmæssige plan.

Det gælder naturligvis om at kombinere f.eks. offentlige bibliotekers og universiteters uddannelsesmæssige og kulturelle mission, der indebærer en så bred spredning som mulig af værker og data, med en legitim beskyttelse af rettighedshavernes interesser.

Sådanne institutioner spiller en vigtig rolle i samfundet. De optræder som mellemmand i forbindelsen fra ophavsmand til offentlighed. De giver mulighed for spredning af viden og adgang for så mange som muligt til de nye kulturelle produkter og informationer. Det er derfor afgørende, at de fortsat i den nye digitale sammenhæng kan varetage denne rolle så gnidningsløst som muligt. Den digitale teknik giver imidlertid en række nye tekniske muligheder, som f.eks. lagring og elektronisk overførsel af dokumenter, der vil blive stadig vigtigere, især i forbindelse med udlån biblioteker imellem. Sådanne nye anvendelser vil kunne skade rettighedshavernes interesser, hvis der ikke indføres de nødvendige retlige rammer. Det vil i givet fald være nødvendigt at styrke rettighedshavernes ret, bl.a. hvad angår offentligt udlån. Det er vigtigt klart at afgrænse de forskellige operatørers interesser: ophavsmændene skal kunne kontrollere anvendelsen af deres værker; bibliotekerne skal sikre overførsel af de disponible dokumenter, og brugerne skal i så høj grad som muligt have adgang til værkerne, samtidig med at alle legitime rettigheder og interesser sikres. Dette problem vil blive behandlet mere generelt i den rapport om offentligt udlån som Kommissionen skal udarbejde i medfør af artikel 5, stk. 4, i direktiv 92/100/EØF om "udlejning".

Der opstår endnu et spørgsmål i informationssamfundet i forbindelse med de elektroniske motorveje, der vil transportere alle ophavsretligt beskyttede værker og frembringelser fra et punkt til et andet. Uanset hvilket værk det drejer sig om (filmværk, musikværk, teaterstykke), vil de kun kunne blive overført via de elektroniske motorveje ved hjælp af edb-programmer, og en del af disse programmer vil altid "rejse" sammen med det værk, der overføres, og blive indlæst sammen med det hos modtageren; imidlertid er de retsregler, der gælder for de forskellige værker, ikke nødvendigvis de samme. Lovgivningen om edb-programmer og om ophavsret generelt er f.eks. meget forskellig med hensyn til reproduktionsrettigheder.

Kommissionen mener på nuværende tidspunkt, at udlejningsrettighederne kan anvendes på digitale transmissioner i erhvervsmæssigt øjemed. Det må imidlertid undersøges, hvordan man kan tage højde for de erhvervsmæssige aktiviteter særlige karakteristika i forbindelse med anvendelsen af disse rettigheder. Det vil endvidere være nødvendigt at revidere retten til elektronisk udlån for at sikre både de offentlige bibliotekers og rettighedshavernes interesser.

4. Spørgsmål

- 1) Udlejnings- og udlånsrettigheder således som defineret i direktivet om "edb-programmer" (91/250/EØF) og "udlejningsdirektivet" (92/100/EØF) vil kunne finde anvendelse på elektronisk punkt-til-punkt transmission. Mener De, at der i den henseende bør foretages visse ændringer? I bekræftende fald, hvilke?
- 2) Har De oplysninger, der gør det muligt at vurdere de økonomiske følger for rettighedshaverne og andre operatører af anvendelsen af ordningen om udlejning og udlån?
- 3) Hvilke følger vil det få for de små og mellemstore virksomheder?

**AFSNIT VI:
RETTE TIL DIGITAL
RADIO- OG TV-UDSENDELSE**

Hovedpunkter

Der har længe eksisteret lovgivning for radio- og tv-udsendelse. Visse kredse mener imidlertid, at den digitale teknik har så vidtrækkende følger for brugernes mulighed for kopiering, at rettighedshaverne bør tillægges enerettigheder til radio- og tv-udsendelse og ikke blot modtage et passende vederlag.

1. Fremlæggelse af problemet

Ud fra et ophavsretligt synspunkt er det ikke det samme at kommunikere med en person som at kommunikere med flere. Kommunikation med én person (punkt-til-punkt) henhører ikke under radio- og tv-udsendelse.

Det skal imidlertid straks præciseres, at radio- og tv-udsendelse er tæt knyttet til problematikken i informationssamfundet. Digital radio- og tv-udsendelse muliggør nemlig spredning, der kan konkurrere med on-line tjenester. Der er forskellige praktiske følger af digital udsendelse for rettighedshavere og forbrugere, afhængig af om de udsendte værker afbrydes af reklamer eller andre meddelelser. Endvidere skal der tages højde for den udsendelseskvalitet, som den digitale teknik muliggør, og dermed kvaliteten af de kopier, som brugeren eventuelt fremstiller af de udsendte værker.

Den fonografiske branche frygter, at kvaliteten af de kopier, som brugerne fremstiller, vil være så høj, at det vil få følger for CD-markedet. Branchen kræver således ret til at tillade eller forbyde digital udsendelse af fonogrammer. På nuværende tidspunkt har fremstillere af fonogrammer og udøvende kunstnere kun ret til et passende vederlag. Spørgsmålet om retten til digital udsendelse er ligeledes særdeles relevant for filmproducenter og udøvende kunstnere på dette område.

Endvidere er der nogle, der mener, at radio- og tv-udsendelse, der hidtil blev betragtet som en sekundær anvendelse, faktisk er blevet den væsentligste form for udnyttelse, og at de dertil knyttede retsregler derfor må ændres.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. Begrebet radio- og tv-udsendelse defineres ikke i Bernerkonventionen. I henhold til denne konvention tillægges ophavsmænd rettigheder afhængig af, hvilket værk det drejer sig om. Selv om der i princippet er tale om enerettigheder, kan der i medfør af konventionens artikel 11 bis, stk. 2, meddeles ophavsmænd til litterære og kunstneriske værker tvangslicens. 2. Rom-konventionen foreskriver ingen eneret til radio- og tv-udsendelse for udøvende kunstnere og fremstillere af fonogrammer. De har kun ret til vederlag efter artikel 12.
- 2.2. Fællesskabsretten behandler radio- og tv-udsendelse flere steder. Det fremgår af forskellige direktiver, at radio- og tv-udsendelse er: "førstegangsudsendelse over tråd, eller trådløst, også via satellit i kodet eller ukodet form af fjernsynsprogrammer, der er bestemt for offentligheden". Punkt-til-punkt fremførelse af tjenester og bestillings-tv-tjenester er ikke omfattet.

Definitionen i direktiv 93/83/EØF om "satellit-kabel-udsendelse" svarer til ovennævnte definition, idet det om radio- og tv-udsendelse hedder: "viderespredning (...) af en trådbåren eller trådløs, herunder satellitfremført, førstegangsudsendelse fra en anden medlemsstat af radio- eller fjernsynsprogrammer beregnet for almenheden" (artikel 1, stk. 3). Endvidere hedder det i artikel 1, stk. 2, litra c), i samme direktiv, at: "hvis de programbærende signaler udsendes i kodeform, foreligger der tilgængeliggørelse for almenheden via satellit under forudsætning af, at radio- og tv-selskabet giver almenheden midler til at afkode udsendelsen, eller at dette sker med dets samtykke".

For at dække alle radio- og tv-udsendelser, som almenheden på nuværende tidspunkt modtager, omfatter direktivet alle satellitter, hvis signaler kan modtages "under omstændigheder, der er sammenlignelige" med dem, der gør sig gældende for spredning via direkte sendende satellit. Sagt med andre ord er det ikke satellittens tekniske karakteristika, der er relevante, men resultatet af den udsendelse, som almenheden skal kunne modtage.

Ved "radio- og tv-udsendelse" forstås altså i fællesskabslovgivningen enhver udsendelse, der er rettet til almenheden, med undtagelse af tjenester, der bestilles individuelt, uanset hvilken teknik der anvendes: kabel, radiobølger, satellit, analog teknik eller digital teknik.

Ophavsrettigheder og dermed beslægtede rettigheder er ligeledes på fællesskabsniveau blevet delvist harmoniseret i forbindelse med radio- og tv-udsendelse.

I henhold til "satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF) skal medlemsstaterne give ophavsmænd eneret til at tillade tilgængeliggørelse for almenheden via satellit af ophavsretligt beskyttede værker (artikel 2). Princippet er, at rettigheder kan erhverves ved aftale, dog således at der gælder undtagelser (artikel 3).

I direktiv 92/100/EØF om "udlejning/udlån" tillægges udøvende kunstnere og fonogramfremstillere ret til et rimeligt vederlag i forbindelse med "udsendelse ved hjælp af radiobølger eller til kommunikation til offentligheden" af et fonogram, der er udgivet i kommercielt øjemed (artikel 8, stk. 2). Udøvende kunstnere kan forbyde udsendelse af deres fremførelser (artikel 8, stk. 1). Harmoniseringen i artikel 8 anføres udtrykkeligt at være en minimumsharmonisering. Det vil sige, at medlemsstaterne kan træffe foranstaltninger, der giver en højere grad af beskyttelse.

Endelig tillægges radio- og tv-selskaber en række enerettigheder til deres udsendelser: optagelse (artikel 6), reproduktion af optagelser (artikel 7), viderespredning (artikel 8), spredning af optagelser (artikel 9).

3. Vurdering af problemet fra et fællesskabssynspunkt

Da radio- og tv-udsendelse er grænseoverskridende, er det et fællesskabsanliggende. I forbindelse med grænseoverskridende radio- og tv-udsendelse ville indførelse af enerettigheder til radio- og tv-udsendelse i visse medlemsstater være stærkt konkurrenceforvridende, og det ville hurtigt føre til flytning af radio- og tv-udsendelsesaktiviteter. Det samme ræsonnement har ligget til grund for "satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF).

Problemet forværres af kompressionsteknikkerne, der gør det muligt at sende mange flere programmer. Det begrænsede antal frekvenser er således ikke længere et gyldigt argument for at begrænse udsendelsesaktiviteterne. Problemets omfang kan imidlertid variere afhængig af, hvordan radio- og tv-udsendelsen foretages. Spørgsmålet er især relevant for indehavere af beslægtede rettigheder, da de ikke er tillagt enerettigheder.

Hvis der er tale om "klassiske programmer", f.eks. på musikområdet, hvor en person spiller plader og kommer med kommentarer mellem numrene, afbrudt af reklameindslag, er rettighedshavernes frygt formodentlig ubegrundet. Der vil være alt for mange afbrydelser for at selv en ikke særlig kritisk forbruger vil betragte en optagelse fra radioen som et alternativ til et køb.

Derimod kan uafbrudte musik- eller audiovisuelle programmer være problematiske. Spørgsmålet kunne blive alvorligt, hvis radio- og tv-selskaberne udsender hele plader eller film efter hinanden efter et forud fastsat program. I det tilfælde skal forbrugeren blot notere sig, på hvilket tidspunkt materialet

udsendes, hvorefter det kan kopieres gratis og i sin helhed. Der kunne endda i de tilfælde anvendes et nummereringssystem for værker og fonogrammer i form af automatiske systemer i forbrugerens modtageapparat, således at kopieringen kunne programmeres. Der er ligeledes planer om at sende de samme programmer forskudt på forskellige kanaler, hvilket øger de ovennævnte risici.

Det vil sige, at to typer radio- og tv-udsendelse, der er dækket af samme definition ud fra et ophavsretligt synspunkt, ville få meget forskellige konsekvenser.

Kommissionen mener på nuværende tidspunkt, at man nøje må overveje, om det er nødvendigt at revidere de nuværende rettigheder på dette område. De berørte kredse anmodes derfor om at fremsætte deres bemærkninger og argumenter.

4. Spørgsmål

- 1) Mener De, at digital radio- og tv-udsendelse, der muliggør et stort antal kanaler, vil øge de grænseoverskridende radio- og tv-udsendelser? Mener De, at dette kræver indgriben på fællesskabsniveau, eller er der stadigvæk tale om en teoretisk mulighed?
- 2) Mener De, at digital radio- og tv-udsendelse er en virkelig trussel for indehavere af beslægtede rettigheder, der ikke på nuværende tidspunkt er tillagt eneret til radio- og tv-udsendelse? Mener De, at indførelse af enerettigheder til digital radio- og tv-udsendelse for fonogramfremstillere, filmproducenter og udøvende kunstnere i de berørte sektorer er nødvendig, eventuelt nødvendig på visse betingelser eller helt unødvendig?
- 3) Mener De, at en skelnen mellem spredningsteknikker vil gøre det nemmere at finde en løsning (f.eks. kun lade visse former for digitaliseret radio- og tv-udsendelse, som f.eks. kabelfremførte udsendelser, være dækket)?
- 4) Mener De, at en styrkelse af reproduktionsrettighederne i privatsfæren ved hjælp af tekniske systemer, der forhindrer kopiering i modtageapparaterne, ville være tilstrækkelig for at undgå massiv reproduktion?

*AFSNIT VII:
DROIT MORAL*

Hovedpunkter

I informationssamfundets interaktive sammenhæng, hvor det er uhyre nemt at ændre og bearbejde værker, er droit moral-rettigheder, der sikrer værkets integritet og ophavsmandens paternitet, et centralt element. Disse rettigheder behandles meget forskelligt i medlemsstaternes lovgivning, og de giver anledning til betydelig uoverensstemmelse.

1. Fremlæggelse af problemet

Droit moral-rettigheder giver først og fremmest ophavsmanden ret til at kræve respekt for sit værk og ret til at hævde sin paternitet. Værket må således ikke ændres uden ophavsmandens tilladelse, i det mindste ikke på en måde, der skader hans ære eller anseelse. Endvidere sikrer retten til at hævde paternitet, at ingen anden person kan hævde at være ophavsmand til værket.

Da droit moral-rettigheder forhindrer ændring af værkerne, er de tæt beslægtet med retten til bearbejdelse, der ligeledes er en eneret, der imidlertid i højere grad er en "økonomisk" ret.

Droit moral-rettigheder er således en vigtig faktor for ophavsmænd og i mindre omfang for udøvende kunstnere. Det er imidlertid karakteristisk for informationssamfundet, at værker og frembringelser vil foreligge i digital form, og at der vil herske fuld interaktivitet på nettene, hvilket betyder, at værker og frembringelser let kan ændres, farvelægges, formindskes osv. På et tidspunkt vil det for eksempel være muligt for enhver at ændre en films farvelægning eller udskifte kunstnernes ansigter og sende den ændrede film tilbage på nettet. Denne ubegrænsede mulighed for at ændre værker opfattes i visse sektorer som en af de store gevinster ved den digitale teknik. Kunstnerne frygter imidlertid, at disse nye tekniske muligheder fører til forvanskning af deres værker, og de kræver derfor en styrkelse af droit moral-rettighederne.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. Droit moral-rettigheder behandles i Bernerkonventionens artikel 6a, hvor det hedder: "Uafhængig af sine økonomiske rettigheder og selv efter overgang af disse bevarer ophavsmanden retten til at hævde paterniteten til sit værk og til at modsætte sig enhver forvanskning, beskæring eller anden ændring af dette, eller enhver anden brug af værket, som vil kunne skade hans ære eller anseelse".

Det vil sige, at ophavsmandens droit moral-rettigheder bevares, selv om de økonomiske rettigheder er overdraget.

- 2.2. Den afledte fællesskabsret berører på ingen måde droit moral-rettighederne. Det hedder i artikel 2, i direktiv 91/250/EØF om "edb-programmer", at "arbejdsgiveren [er] eneberettiget til at udøve alle de økonomiske rettigheder, der er knyttet til det således udviklede edb-program, medmindre andet fastsættes ved aftale", og der nævnes intet om droit moral-rettigheder.

I direktiv 93/98/EØF om "varigheden af ophavsretten" behandles droit moral i artikel 9, hvor det hedder, at "dette direktiv berører ikke de enkelte medlemsstaters bestemmelser vedrørende ideelle rettigheder".

I "Phil Collins"-dommen (forenede sager C-92/92 og C-326/92, dom af 20.10.1993) har EF-Domstolen defineret det særlige formål med ophavsret og udøvende kunstneres rettigheder. Det fremgår af dommen, at det særlige formål med disse rettigheder, således som fastlagt i de nationale lovgivninger, er at sikre beskyttelse af rettighedshavernes personligt ideelle interesser og økonomiske rettigheder. Beskyttelsen af de personligt ideelle rettigheder betyder blandt andet, at ophavsmænd og kunstnere kan modsætte sig enhver forvanskning, beskæring eller anden ændring af værket, som vil kunne skade deres ære eller anseelse (præmis nr. 20).

3. Vurdering af problemet fra Fællesskabets synspunkt

I ovennævnte "Phil Collins"-dom har EF-Domstolen fastslået, at "den eneret, der følger af retten til litterære og kunstneriske værker [kan] påvirke såvel udvekslingen af varer og tjenesteydelser som konkurrenceforholdene inden for Fællesskabet. Det fremgår af Domstolens retspraksis, at selv om disse rettigheder er reguleret i national lovgivning er de omfattet af traktatens krav og henhører følgelig under dennes anvendelsesområde" (præmis nr. 22).

Det skal nævnes, at droit moral-rettigheder var et af de punkter, der i henhold til Kommissionens arbejdsprogram for 1991 skulle undersøges nærmere. Der blev således afholdt en høring i de berørte kredse om droit moral-rettigheder den 30. november og 1. december 1992.

Det fremgik af denne høring, at der er tale om et følsomt område. Der blev fremsat meget forskellige synspunkter. Generelt ønskede repræsentanterne for ophavsmænd og udøvende kunstnere stærke droit moral-rettigheder, mens repræsentanterne for forlag og presse, producenter, radio- og tv-selskaber samt arbejdsgivere var forbeholdne over for droit moral-rettigheder.

Sidstnævnte gruppe mente, at da droit moral-rettigheder sikrer ophavsmandens egenart i en ophavsretlig sammenhæng, og da disse rettigheder er uoverdragelige og evigt varende, udgør de en betydelig usikkerhedsfaktor i forbindelse med udnyttelse af værker, og de begrænser derfor investeringslysten.

Ophavsmændene og de udøvende kunstnere afviste dette argument. Endvidere mente flertallet af deres repræsentanter, at forskellene i lovgivningen om droit moral bliver særlig alvorlige i forbindelse med den nye teknologi, der gør det muligt at foretage omfattende bearbejdninger af værker og frembringelser, der efterfølgende kan fremføres elektronisk i det indre marked ved hjælp af desktop publishing, databanker eller telenet¹.

Et vigtigt punkt, der blev fremført under ovennævnte høring, var, at droit moral-rettigheder faktisk sjældent påberåbes for at forhindre udnyttelse af et værk. Det skyldes, at der på de områder, hvor spørgsmålet er følsomt, findes løsninger for at undgå sådanne situationer. På andre områder, som f.eks. filmområdet, skal instruktøren nå til enighed med producenten, før filmen kan optages, og herved undgås de fleste af de problemer, der efterfølgende kan opstå. Med andre ord viste høringen, at droit moral-rettigheder på nuværende tidspunkt ikke er noget reelt problem for det indre marked.

I forbindelse med informationssamfundet vil droit moral-rettigheder imidlertid spille en større rolle. Den digitale teknik gør det meget nemmere at ændre værker. Kommissionen mener det bør undersøges, om den nuværende manglende harmonisering fortsat kan accepteres med indførelsen af den nye digitale teknik.

4. Spørgsmål

- 1) Mener De, at forskellene i de nationale lovgivninger har et sådant omfang, at droit moral-rettighederne bør harmoniseres? Er en sådan harmonisering påkrævet på nuværende tidspunkt?
- 2) Kan man forestille sig, at spørgsmålene vedrørende droit moral-rettigheder løses ved aftale (f.eks. således at ophavsmanden i forbindelse med tilgængeliggørelse på nettet eller i forbindelse med digitalisering skal give tilladelse til visse ændringer af værket, f.eks. eftersynkronisering, forsyning med undertekster, omformatering osv.)?

¹ Konklusioner fra høringen.

- 3) Vil det faktum, at en ophavsmand har tilladt digitalisering medføre en formodning om, at han også har tilladt visse ændringer?
- 4) Mener De, at tilladte ændringer kunne fastsættes i kollektive aftaler mellem ophavsmænd og udøvende kunstnere på den ene side og producenter og forlag på den anden side?
- 5) Mener De, at der bør findes samlede løsninger eller sektormæssige løsninger (film, avisudgivelse, biblioteker, museer osv.)?

UNDERKAPITEL 3

SPØRGSMÅL I TILKNYTNING TIL UDNYTTTELSEN AF RETTIGHEDERNE

*AFSNIT VIII:
ERHVERVELSE OG FORVALTNING
AF RETTIGHEDERNE*

Hovedpunkter

Informationssamfundet skaber nye muligheder for at udnytte og gøre brug af beskyttede værker og frembringelser. Forvaltningen af rettighederne skal imidlertid udvikle sig og tilpasses de nye forhold, således at der ikke skabes hindringer i form af langvarige og dyre procedurer for erhvervelse af rettigheder for især multi-mediaværker, der på én gang bruger musik, tekst, fotos, film osv. Rettighedshaverne og forvaltningsselskaberne opfordres til at indføre "fællesskranker" for at lette adgangen til værkerne og frembringelserne.

1. Fremlæggelse af problemet

a) Rettighederne

Ophavsret og dermed beslægtede rettigheder udgør en eneret, hvilket vil sige, at den oprindelige rettighedshaver - nemlig forfatteren, den udøvende kunstner og producenter af fonogrammer og film samt radiostationer - kan tillade eller forbyde brug af beskyttede værker eller frembringelser. I øvrigt omfatter rettighederne flere former for anvendelse, og tilladelse til en form for udnyttelse er ikke ensbetydende med tilladelse til alle andre former for udnyttelse. En forfatter, som giver tilladelse til offentlig fremførelse af sit teaterstykke, fratages således ikke sin eneret til at tillade eller forbyde reproduktion af teksten til stykket. Det drejer sig om to forskellige rettigheder, som ophavsmanden kan udøve uafhængigt af hinanden. Rettighedshavere råder derfor over en mulighed for at udnytte deres værker og frembringelser på netop den måde, som de synes, er i deres interesse.

I en række tilfælde, som dog danner undtagelse til reglen, er ophavsrettigheder eller dermed beslægtede rettigheder begrænset til en ret til vederlag, dvs. rettighedshaveren kan ikke modsætte sig anvendelse af værket eller frembringelsen, men har et lovmæssigt krav på et rimeligt vederlag. Artikel 8, stk. 2, i direktivet om udlejning (92/100/EØF) indeholder et eksempel på en sådan ret til et rimeligt vederlag for så vidt angår anvendelse i en radioudsendelse eller anden tilgængeliggørelse for almenheden af et fonogram, der er udgivet til kommercielle formål.

Der tildeles generelt vederlagsrettigheder snarere end enerettigheder, når individuel forvaltning under alle omstændigheder ikke er mulig på grund af antal anvendelser eller anvendelsens art, hvorfor lovgiverne har villet lette anvendelsen til fordel for brugerne.

b) Forvaltningsmetoder

Det kan være nyttigt lige at skitsere, hvordan intellektuelle ejendomsrettigheder forvaltes for øjeblikket. Rettighederne forvaltes forskelligt afhængigt af sektor og indehaver. Følgende tjener derfor kun som eksempel.

- Den mest direkte måde at forvalte intellektuelle ejendomsrettigheder består i for den oprindelige indehavers vedkommende, dvs. forfatteren, den udøvende kunstner eller producenten, at have hånd i hanke med sine rettigheder og på grundlag af direkte forespørgsler tildele licenser til de personer, der ønsker sådanne. Forvaltning af denne art fordrer selvfølgelig, at rettighedshaveren har en eneret. Filmproducenter forvalter almindeligvis selv deres rettigheder på denne måde uden mellemlid.

Rettighederne forvaltes dog ikke altid af den oprindelige indehaver. Inden for en række områder forvaltes rettighederne af forlæggere, også selv om de ikke lovmæssigt er indehavere af en ophavsret og/eller en dermed beslægtet rettighed. Eksempelvis overdrager forfattere til litterære værker almindeligvis deres rettigheder til forlæggerne, som står for forvaltningen. På samme måde kan en distributør eller en producent for et givent geografisk område få overdraget rettighederne fra en anden producent i et andet land eller et andet sprogområde.

- I visse tilfælde står producenterne stærkere, når lovgivningen indeholder bestemmelser om formodet overdragelse. I sådanne tilfælde formodes f.eks. forfatteren eller den udøvende kunstner ved sin undertegnelse af en aftale med producenten at have overdraget sine rettigheder til denne. Formodningen kan være simpel, hvilket vil sige, at kontrahenten kan søge at bevise, at han ikke ønskede at overdrage en rettighed, eller uomstødelig, hvilket vil sige, at formodningen ikke kan omstødes på trods af bevis om det modsatte. Mekanismen udgør derfor en mere eller mindre automatisk og uigenkaldelig overdragelse af rettigheder.
- En anden meget benyttet metode for forvaltning af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder er kollektiv forvaltning. Denne forvaltningsform bliver mere og mere udbredt. Kollektiv forvaltning er "traditionel forvaltning" for så vidt angår store dele af de kreative aktiviteter og er endog obligatorisk i visse tilfælde. Kollektiv forvaltning anvendes især i tilfælde, hvor rettighedshaverne er forpligtet til at udstede licenser, og

når de kun har ret til vederlag. Nævnes kan også forvaltning af rettigheder til kabeltransmission, som producenterne har overdraget til International Association for the Collective Management of Cable Distribution of Motion Pictures and Filmed Television Programmes, da individuel forvaltning betragtes som for vanskelig at gennemføre på området. Musikbranchen anvender i stort omfang kollektive forvaltningsselskaber, da den enkelte ophavsmand eller udøvende kunstner ikke selv kan kontrollere og forvalte alle rettigheder til et musikalsk værk eller optagelse af en fortolkning. Traditionerne med hensyn til kollektiv forvaltning varierer fra sektor til sektor, fra den ene type rettighedshaver til den anden og fra den ene medlemsstat til den anden.

c) Den nuværende forvaltnings konsekvenser for informationssamfundet

Det fremgår af ovenstående, at ophavsmænd til de såkaldte "multimediaværker", som vil gøre brug af allerede eksisterende værker, skal indhente tilladelse fra hver enkelt ophavsmand eller indehaver af en beslægtet rettighed. Dette er ikke noget nyt, idet forvaltningsselskaberne allerede har været ude for at skulle forvalte såkaldte komplekse eller sammensatte værker. Det er imidlertid sandsynligt, at når mulighederne for at skabe sådanne nye former for værker og især multimediaværker bliver markant større, vil alene mængden forde, at forvaltningen af ophavsret rationaliseres. Det forholder sig nemlig sådan, at der til fremstilling af en CD-ROM eller en CD-I ofte medgår et stort antal allerede eksisterende værker eller frembringelser, hvorfor den person, der tilrettelægger fremstillingen af multimediaværker, skal indhente et stort antal tilladelser. Foreligger tilladelsen ikke, kan dette betyde, at multimediaværket i sin helhed ikke kan udgives.

Spørgsmålet om beskyttelse af litterær og kunstnerisk ejendomsret får derfor påny en central placering i debatten om fremstilling af multimediaværker på grund af det store antal nødvendige tilladelser. Spørgsmålet er ikke kun forbundet med antallet af tilladelser, men også med det faktum, at de kumulerede beløb for rettigheder, der er forhandlet uden direkte forbindelse til et særligt værk eller en særlig frembringelse, samlet kan føre til for høje omkostninger. Det bør derfor med andre ord undersøges, hvorvidt forvaltningsselskaberne allerede har taget hensyn til de særlige forhold, der gør sig gældende for producenter af multimediaværker i licensernes vederlagsbestemmelser, og hvorvidt de nuværende priser er forenelige med brugen af værker og frembringelser i informationssamfundet.

Ophavsret og dermed beslægtede rettigheder skal ikke betragtes som en hindring for skabelsen af multimedieprodukter. Man skal være opmærksom på, at visse vanskeligheder i forvaltningen af multimediaværker ikke kommer til at

tjene som undskyldning for producenter og forlag til ikke at indhente de nødvendige tilladelser, hvilket vil skade rentabiliteten af investeringen og på lang sigt dræbe enhver form for kreativitet.

Det er tydeligt, at en række brugere allerede ønsker indførelse af obligatoriske licenser, som efter nogens mening er den eneste løsning på "problemet" med at indhente tilladelser.

Det skal først lige understreges, at rettighedshavere, som f.eks. forfattere, udøvende kunstnere samt fonogram- og filmproducenter, har en betydelig interesse i, at deres værker og frembringelser anvendes mest muligt, da deres vederlag og forrentning af investeringer afhænger af anvendelsens omfang. Det burde derfor være i deres interesse, at potentielle brugere ikke møder ubegrundede vanskeligheder med at identificere den kilde, som kan træffe beslutning om at udstede tilladelse. Under alle omstændigheder bør vanskelig identifikation af rettighedshaveren ikke forsvare dårligere beskyttelse.

Det synes at fremgå af de berørte kredsers svar i forbindelse med høringen i juli 1994, at vanskeligheder med at indhente de nødvendige tilladelser for at lade værker eller frembringelser indgå i databaser ikke kan forsvare yderligere udbredelse af de obligatoriske licenser eller andre former for svækkelser af intellektuel ejendomsret. Andre midler til erhvervelse af rettigheder bør undersøges.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. De internationale konventioner indeholder ingen klare angivelser med hensyn til forvaltning og erhvervelse af ophavsret og dermed beslægtede rettigheder. Eksisterer der bestemmelser, er de ofte for snævre. Artikel 2, stk. 6, i Bernerkonventionen indeholder dog en bestemmelse om, at beskyttelsen af værker "sker til fordel for ophavsmanden og dennes rettighedshavere", hvilket tydeligt angiver, at overførsler og overdragelser samt tildeling af licenser for sådanne rettigheder ikke kan skade den beskyttelse, der indførtes med konventionen.

To andre af Bernerkonventionens bestemmelser om særlige tilfælde skal ligeledes nævnes. I artikel 14a, stk. 2, litra b) fastlægges det, at der er formodning om overdragelse til producenterne af rettighederne til at udnytte filmværker. I artikel 15, stk. 3, fastlægges det, at forlaget i tilfælde af et anonymt værk repræsenterer forfatteren. Forlaget kan således i alle de lande, der er omfattet af Bernerkonventionen, gøre rettigheder gældende vedrørende et anonymt værk uden at skulle føre andet bevis for at repræsentere forfatteren.

- 2.2. Fællesskabsretten strejfer i flere forbindelser spørgsmålet om erhvervelse og forvaltning af rettigheder.

Rettigheder, som er harmoniseret på fællesskabsplan, er almindeligvis enerettigheder. Enerettigheder kan udtrykkeligt overføres, overdrages eller gives i licens på grundlag af en aftale. Denne regel indførtes med direktivet om udlejning (92/100/EØF) og gælder for udlejnings- og udlånsrettigheder (artikel 2, stk. 4), og for så vidt angår indehavere af beslægtede rettigheder reproduktionsrettigheder (artikel 7, stk. 2) og distributionsrettigheder (artikel 9, stk. 4). Muligheden for overførsel gør, at forvaltningen i bredest mulige omfang kan overlades til forvaltningsselskaberne, forlagene og producenterne. Således sikres en effektiv udnyttelse inden for alle kreative aktiviteter.

Fællesskabets lovgivere har derimod ønsket at beskytte de svage parter i aftalerne mod en fuldstændig fratagelse af rettigheder ved at fastlægge, at når en forfatter eller en udøvende kunstner eller fortolker har overdraget eller overført en udlejningsrettighed, "bibeholder denne en ret til at modtage et rimeligt vederlag for udlejningen". "Forfattere eller udøvende kunstnere eller fortolkere bør ikke afstå" denne ret (direktivet om udlejning (92/100/EØF), artikel 4, stk. 1 og 2).

Ud over muligheden for overførsel eller overdragelse af enerettigheder har Fællesskabet lovgivere for at lette udnyttelsen af værkerne åbnet mulighed for at indføre formodning om overdragelse af rettigheder. Direktivet om udlejning (92/100/EØF) indeholder derfor bestemmelser om simpel formodning om overdragelse af de udøvende kunstneres og fortolkeres udlejningsrettigheder til producenterne (artikel 2, stk. 5) og åbner mulighed for at indføre lignende simple formodninger vedrørende forfattere (artikel 2, stk. 6). Endelig giver artikel 2, stk. 7, medlemsstaterne mulighed for at indføre stærkere formodninger om overdragelse af udøvende kunstneres og fortolkeres rettigheder til producenterne under forudsætning af et rimeligt vederlag.

Fællesskabets lovgivere har beskæftiget sig med kollektiv forvaltning ved flere lejligheder: "Satellit-kabel"-direktivet (93/83/EØF) (artikel 1, stk. 4) indeholder en definition på forvaltningsselskaber: "I dette direktiv forstås ved "forvaltningsselskab" enhver sammenslutning, hvis eneste formål er, eller hvor et af hovedformålene er, at varetage eller administrere ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder". Definitionen kan, selv om den i princippet er begrænset til formålene for det pågældende direktiv, betragtes som udgangspunkt for bredere overvejelser i forbindelse med kollektiv forvaltning.

Kollektiv forvaltning indgår flere gange i de eksisterende direktiver. Fællesskabets lovgivere har hver gang forholdt sig til den enkelte sag og overladt til

medlemsstaternes lovgivning at fastlægge bestemmelser for forvaltnings-selskabernes aktiviteter som sådan (dvs. dette fremgår udtrykkeligt af artikel 13 i satellit-kabeldirektivet (93/83/EØF), hvorimod de øvrige direktiver ikke berører spørgsmålet). Direktiverne indeholder derimod en angivelse af det ønskelige i kollektiv forvaltning.

Generelt har Fællesskabets lovgivere ikke stillet krav om kollektiv forvaltning, men foretrukket at overlade det til medlemsstaterne at regulere spørgsmålet. Forvaltningen af retten til at oppebære et rimeligt vederlag, som ikke kan afstås, kan således (artikel 4 i direktivet om udlejning (92/100/EØF) "administreres af rettighedshaverorganisationer, der repræsenterer ophavsmændene eller de udøvende kunstnere" (stk. 3). I stk. 4 præciseres det nærmere, at medlemsstaterne kan stille krav om kollektiv forvaltning. Medlemsstaternes frihed er således dobbel. De kan vælge kollektiv forvaltning eller ikke, og i bekræftende fald står det dem frit at gøre denne obligatorisk eller frivillig.

Der er imidlertid en undtagelse til reglen med hensyn til viderespredning pr. kabel. Satellit-kabeldirektivet (93/83/EØF) indeholder i artikel 9, stk. 1, en bestemmelse om, at "medlemsstaterne skal sikre, at den ret, som indehaverne af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder har til at give eller nægte en kabeldistributør tilladelse til viderespredning pr. kabel alene kan gøres gældende gennem forvaltningsselskaber". At denne forpligtelse til at bruge forvaltningsselskaber er enestående, understreges i 28. betragtning, hvori det hedder, at formålet med bestemmelsen er "at sikre, at udenforstående, som har rettigheder til enkelte programdele, ikke gennem indsigelser kan forhindre indgåede aftaler i at fungere gnidningsløst".

Der skal her også henvises til direktivet om edb-programmer (91/250/EØF), hvori det hedder i artikel 2, stk. 3, at "er et edb-program udviklet af en arbejdstager under udførelsen af dennes arbejde eller efter arbejdsgiverens anvisninger, er arbejdsgiveren eneberettiget til at udøve alle de økonomiske rettigheder, der er knyttet til det således udviklede edb-program, medmindre andet fastsættes ved aftale". Denne klausul er ligeledes enestående, da den giver arbejdsgiveren monopol på forvaltningen af rettighederne til edb-programmet. Det skal nævnes, at i denne sektor er direkte forvaltning af rettigheder det normale. Alle software-virksomheder forvalter direkte deres produkter. Kollektiv forvaltning er ukendt i sektoren.

3. Vurdering af problemet fra Fællesskabets synspunkt

Erhvervelse og forvaltning af rettighederne omfatter flere aspekter af stor betydning for det indre marked. Det er blandt andet tilfældet, når særlige aspekter er obligatoriske i nogle medlemsstater. Det kan nemlig føre til

hindringer, hvis andre medlemsstater ikke anerkender sådanne forpligtelser (f.eks. uomstødelig formodning om overdragelse eller obligatorisk kollektiv forvaltning).

Med hensyn til ophavsret og dermed beslægtede rettigheder kan overgangen til generel digitalisering bidrage til at forvaltningen af rettighederne forenkles på nogle områder. Digitaliseringen åbner uanede muligheder for identificering og kontrol med anvendelsen i almindelighed og privat reproduktion i særdeleshed. I stedet for måske at indføre en fremtidig generel vederlagsret, kan man derfor, hvis de ovennævnte systemer føres ud i livet, bevæge sig mod en stadigt mere detaljeret og personaliseret forvaltning af rettighederne.

Noget sådant fordrer imidlertid, at de traditionelle forvaltningsselskaber, producenterne og forlæggerne bliver sig bevidste om nødvendigheden af, at deres rolle undergår en hurtig udvikling. Der bør gøres en indsats for at fremme denne bevidstgørelse.

Allerede i forbindelse af høringen af de berørte kredse den 7. og 8. juli 1994 fremsatte Kommissionen en række spørgsmål vedrørende forvaltningen af rettighederne inden for rammerne af informationssamfundet. Besvarelserne på spørgsmålet om, hvorvidt det er nødvendigt at ændre forvaltningsselskabernes rolle i informationssamfundet, tog i vidt omfang udgangspunkt i de enkelte konkrete erfaringer, men det var dog muligt at udlede følgende brede tendenser.

Generelt synes der ikke at være noget ønske om EU-indgreb på nuværende stadium. Der er bred erkendelse af, at forvaltningsselskaberne bør udvikles, men det understreges, at det, som det altid har været tilfældet, er op til forvaltningsselskaberne selv at tilpasse sig. Nogle lægger vægt på, at retten til et rimeligt vederlag ikke mere vil kunne forsvares i informationssamfundet, og at man derfor vil kunne vende tilbage til individuel forvaltning.

Nødvendigheden af at bibeholde det frivillige aspekt af kollektiv forvaltning går igen i de fleste besvarelser. På spørgsmålene om indførelse af automatiske forvaltningssystemer eller obligatorisk kollektiv forvaltning for at lette forvaltningen i forbindelse med fremstillingen af multimedieprodukter, var der næsten fuldstændig enighed om, at ingen former for obligatorisk licens kunne komme på tale. De berørte kredse accepterer nok i vid udstrækning idéen om at indføre en slags centre for rettighedsforvaltning, men det understreges, at indførelsen af og deltagelsen i sådanne skal være frivillig, ligesom muligheden for at opretholde individuel forvaltning skal garanteres.

Den kan endvidere bemærkes, at i Frankrig har ophavsretsselskaberne¹ besluttet, at "samle kræfterne" og har sammen oprettet en struktur for alle repertoarer. De enkelte ophavsretsselskaber i sammenslutningen repræsenterer hver forskellige kategorier af værker. SESAM, som sammenslutningen kaldes, får mandat til at sikre overholdelsen af ophavsmændenes enerettigheder til udnyttelsen af deres værker. Hertil kommer, at SESAM således tilgodeser de producenter og forlæggere, som skal indhente talrige tilladelser på grund af de mange rettigheder, der er knyttet til de allerede eksisterende værker eller reproduktioner af originaler i multimedieprogrammer.

Man kan mene, at sammenlægninger vil udgøre en betydelig udvikling for forvaltningsselskaberne, som på nuværende tidspunkt er organiseret efter sektor og/eller type af rettighedshavere (f.eks. forfattere og udøvende kunstnere). Skal det være muligt centralt i multimediasammenhæng at forvalte eller administrere rettigheder for alle værker, frembringelser og andet, bør forvaltningsselskaberne og andre, der forvalter rettighederne, opfordres til at oprette organer, som kan sikre en forenklet forvaltning af rettighederne.

En sammenlægning i form af "fællesskranker" vil give forfattere, udøvende kunstnere og forlæggere/producenter et redskab til identificering af ophavsretten til meget forskelligartede værker ved at samle samtlige titler, som sandsynligvis vil kunne efterspørges i forbindelse med de nye teknologier. Brugere vil ligeledes kunne indhente de oplysninger, der interesserer dem, især vedrørende afgiftsbeløb og overdragede rettigheder. Identificeringen kan ske ved at sammenlægge de samarbejdende selskabers databaser og ved gradvis at indføre identificeringssystemer. Det drejer sig derfor om at organisere udbuddet af eksisterende og nye værker, som er egnede til integrering i multimedieprodukter og -værker.

En sammenlægning af informationerne imødekommer på hensigtsmæssig vis de skabende aktiviteters behov i multimedieverdenen i den udstrækning, den øger gennemsigtigheden og effektiviteten i det nuværende system. Indsatsen for at øge gennemsigtigheden kan kun være til fordel for alle implicerede, såvel rettighedshaverne som brugeren. Det betyder ikke, at kollektiv forvaltning skal være reglen, men at i det mindste identificeringen af individuelle rettigheder centraliseres. "Fællesskranken" skal derfor ikke erstatte forvaltningsselskaberne.

¹ Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques (ADAGP), Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD), Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (SACEM), Société civile des auteurs multimédia (SCAM), Société des auteurs des arts visuels (SPADEM).

I de berørte kredse drøftes endvidere muligheden for, på en række betingelser, at centralisere forvaltningen yderligere gennem især "clearing-kontorer".

Identificeringen ville nemlig gøre det muligt at opstille forskellige muligheder for teknisk centralisering, især i forbindelse med sammenkoblede identificerende kartoteker. Dette vil føre til en forenkling af betingelserne for udstedelse af tilladelserne og uden tvivl også til en nedbringelse af omkostningerne ved opkrævningen af afgifter. Rettighedshavere vil kunne overdrage deres rettigheder til multimediaanvendelser gennem et centralt organ. Dette vil kunne forhandle kontrakter og i givet fald forestå opkrævningen af afgifter hos brugerne til betaling af rettighedshaverne. Sådanne systemer kan kun komme i stand på erhvervets eget initiativ.

Selv med centralisering af en række forvaltningsopgaver er der stadig mulighed for en mere individuel forvaltning af rettighederne.

Således bør det under alle omstændigheder fortsat være muligt at indgå aftaler direkte mellem de forskellige parter, og udstede en række individuelle licenser, hvor den enkelte indehaver selv bestemmer, hvilken sats han skal have. Parternes aftalemæssige frihed må sikres.

Man må ligeledes holde sig for øje, at digitaliseringen vil øge antallet af tilfælde, hvor overførsel af data til brugeren samtidigt indeholder de nødvendige tilladelser med hensyn til ophavsret og beslægtede rettigheder. I sådanne tilfælde vil brugen skulle forvaltes individuelt.

Det står dog klart, at gennemsigtige og effektive forvaltningssystemer er særligt vigtige elementer for at sikre en korrekt udvikling af informationssamfundet.

Sammenlægninger af denne art skal ligeledes ske under overholdelse af EF-traktatens konkurrenceregler, såvel med hensyn til oprettelsen som med hensyn til selve forvaltningen af rettighederne. Det vil i denne henseende være vigtigt at være opmærksom på det geografiske anvendelsesområde for de licenser, som sådanne sammenslutninger udsteder, og selve forvaltningen af rettighederne.

Konkurrencereglerne er af grundlæggende betydning, men de synes ikke umiddelbart at gå på tværs af ideen om at indføre centraliserede systemer, i hvert fald ikke oprettelsen af "fællesskranker".

De berørte kredse understregede kraftigt under høringen den 7. og 8. juli 1994, at de ikke vil bryde sig om indførelsen af tvungne licenser. Kommissionen deler til fulde dette synspunkt. Dels mener Kommissionen ikke, at der er nogen gyldig begrundelse for et sådant generelt krav om tvungen licens for oprettelse af multimedieværker eller fremførelse af beskyttede værker og frembringelser på informationsmotorvejene, dels vil sådanne tvungne licenser på nationalt plan nødvendigvis skabe vanskeligheder for den frie bevægelighed for beskyttede

værker og frembringelser. Dette betyder selvfølgelig ikke, at forvaltningsselskaberne eller endog rettighedshavere, der ikke deltager i sammenslutninger, ikke som følge af en dominerende stilling kan tvinges til at udstede licenser i medfør af EF-traktatens artikel 86.

Kommissionen mener, at den digitale teknologi sandsynligvis vil ændre en række aspekter i forvaltningen af rettighederne. Den mener, at frivillige centraliserede forvaltningssystemer på hensigtsmæssig vis imødekommer informationssamfundets behov. Det er op til de berørte erhverv selv at indføre sådanne systemer. Samtidigt med at rettighedshaverne fortsat skal have stor frihed, er det Kommissionens opfattelse, at de retlige rammer bør undersøges for at sikre, at nye metoder ikke fører til en opsplitning af markedet, men bidrager til at lette erhvervelsen af rettigheder inden for multimediaområdet under overholdelse af principperne om gennemsigtighed og ikke-forskelsbehandling.

4. Spørgsmål

- 1) Af hvilken form og art bør de centraliserede systemer, som omfatter såvel rettighedshavere og forvaltningsselskaber være? Vil et "fællesskranke-system" være ønskeligt og/eller tilstrækkeligt til at dække informationssamfundets behov?
- 2) Bør de centraliserede systemer begrænses til udstedelse af licenser til oprettelse af multimedieværker eller bør de generaliseres?
- 3) Kan konkurrerende systemer, dvs. systemer, der dækker samme form for rettigheder, eksistere sideløbende med hinanden i én og samme medlemsstat, i EU eller på verdensplan (dvs. centraliserede systemer med indbyrdes supplerende eller endog identiske kartoteker)? Hvordan vil konkurrencen finde sted i praksis?
- 4) Informationssamfundet bliver sandsynligvis verdensomspændende. Mener De derfor, at de licenser, som det ene eller det anden system udsteder, vil blive eller bør være verdensomspændende?
- 5) Mener De, at mere geografisk begrænsede licenser vil kunne opretholdes?
- 6) Mener De, at EU-lovgivningen bør opstille en adfærdskodeks med hensyn til centraliseret forvaltning? I bekræftende fald, hvilke former for regler: en adfærdskodeks mellem selskaber og konkurrerende systemer, regler om selskabernes eller systemernes forhold til egne medlemmer eller begge dele?

AFSNIT IX:
TEKNISKE SYSTEMER TIL IDENTIFICERING
OG BESKYTTELSE

Hovedpunkter

Digitaliseringen muliggør identificering, tatovering, beskyttelse og automatisk forvaltning af værker og frembringelser, for så vidt som sådanne systemer indføres. Det synes nødvendigt at indføre disse systemer, og at de accepteres internationalt, hvis informationssamfundet ikke skal ske på bekostning af rettighedshaverne.

1. Fremlæggelse af problemet

Digitaliseringen af beskyttede værker og frembringelser indebærer både muligheder og betydelige risici. Lagring, adgang og benyttelse bliver meget lettere, hvilket åbner for nye markeder og den uundgåelige konsekvens heraf, nemlig incitament til og nye muligheder for piratvirksomhed. Den digitale teknologi og den dermed forbundne stadigt større kapacitet til databehandling muliggør endvidere en bedre beskyttelse af værker og frembringelser, hvis der hurtigt indføres systemer, der kan accepteres af alle, dvs. af rettighedshaverne, af edb-fabrikanterne, af ansvarlige for spredningen af værker og frembringelser og af netselskaber. Dette fører til to former for problemer. Først med hensyn til den systematiske identificering af digitaliserede værker og frembringelser. Udgivelser på det litterære område tildeles alle et ISDN-nummer til identificering. Det drejer sig om at indføre en lignende identificering af alle værker og frembringelser, som måtte indeholde enten oplysninger om selve værket eller meget mere fuldstændige oplysninger, som også omfatter rettighedshaverne og endog licensvilkårene. Der eksisterer allerede en sådan kode for fonogrammer, nemlig ISRC-koden. Der arbejdes på at indføre noget lignende inden for andre kreative områder.

Opkrævning af afgifter og betaling af rettighedshavere vil kunne forenkles betydeligt ved anvendelsen af sådanne tekniske identificeringssystemer. Det vil bl.a. være tilfældet, hvis identificeringssystemerne for værker og andre materialer, samt oplysninger om ophavsret, kobles sammen med det system, der anvendes til fakturering af brugen af net eller fjern tjenester, og det system, der anvendes til opkrævningen af de dertil svarende beløb under overholdelse af reglerne om beskyttelse af brugernes privatliv. Beløbene omfatter normalt de afgifter, der er knyttet til indehaverens rettigheder. Der eksisterer allerede sådanne systemer på visse områder. En gradvis generalisering fordrer, at de implicerede parter indgår de nødvendige kommercielle aftaler. I Europa, hvor der vil være mange implicerede på grund af de grænseoverskridende tjenesteydelser, er det muligt, at systemerne kræver vedtagelse af regelsæt og tekniske standarder.

Spørgsmål som beskyttelse af brugernes privatliv bør ligeledes undersøges nærmere med hensyn til netselskabernes indsamling og behandling af detaljerede oplysninger om den enkelte forbrugers brug af informations- og kulturtjenester.

Mærkning af digitaliserede værker og frembringelser undersøges også for øjeblikket. Der eksisterer allerede visse former for digital mærkning, som f.eks. "Cyphertech". Hvert programelement indeholder et digitalt signal, som modtagerne vil kunne læse og afkode direkte. Dette muliggør indførelse af automatiske forvaltningssystemer til f.eks. radiospredning, da det vil være muligt med få sekunders nøjagtighed at bestemme den tidsmæssige brug af værker og frembringelser.

Det andet centrale punkt er den materielle montering i beskyttelsessystemerne og andre systemer, således at fordelene ved ovennævnte kodning udnyttes fuldt ud. Med hensyn til systemer, der begrænser modtagelsen af en ydelse, og nødvendigheden af at sikre en retlig beskyttelse af systemerne i tilfælde af ulovlig modtagelse, skal sådanne ikke behandles nærmere her, men i en separat grønbog. Systemer af typen SCMS (Serial Copyright Management system), som hindrer privat digital kopiering af kopier og dermed mindsker de risici, der er forbundet med private brugere, er derimod af stor betydning.

Hvis der heller ikke i de systemer, der sælges til forbrugerne, er taget hensyn til muligheden for teknisk læsning af koder, vil det ikke være muligt at indføre systemer for individuel fakturering.

Et andet aspekt, som dog kun kort skal nævnes her, da det ikke direkte berører ophavsret og beslægtede rettigheder, er sikkerheden ved netoverførsler. Hidtil har der ikke været mere sikkerhed for overførsler af de materialer og data, der sendes over nettene, end der er for telefonopkald. Dette er tilstrækkeligt i de fleste tilfælde. Men det vil måske ikke være tilfældet for beskyttede værker og frembringelser. Det vil blive meget vanskeligt at sikre kontrol over den måde, som ophavsret og beslægtede rettigheder udøves og honoreres, hvis der ikke på nettene er en tilstrækkelig sikkerhed for overførslerne. Selv om spørgsmålet om sikkerheden ved netoverførsler adskiller sig fra spørgsmålet om identificering og beskyttelse, synes det således at være vigtigt, at der i drøftelserne om sikkerheden ved netoverførsler også inddrages aspekter vedrørende beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder.

2. Nuværende retlige rammer

- 2.1. De internationale konventioner omhandler ikke for øjeblikket disse spørgsmål. Der forhandles imidlertid for øjeblikket i WIPO-regi om en eventuel protokol til Bernerkonventionen og om et eventuelt nyt instrument vedrørende fremstillere af fonogrammer og udøvende kunstnere. Forhandlingerne kommer i hvert fald delvis ind på spørgsmålene.
- 2.2. EU-retten har allerede berørt spørgsmålet om teknisk beskyttelse, idet det i direktivet om edb-programmer (91/250/EØF) i artikel 7, stk. 1, litra c) er fastlagt, at medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger over for en person, som i kommercielt øjemed omsætter eller besidder et hvilket som helst middel, hvis eneste formål er at lette ulovlig fjernelse eller omgåelse af tekniske indretninger, som måtte være blevet anvendt til at beskytte et edb-program. Det præciseres endvidere i stk. 3, at "medlemsstaterne kan fastsætte, at de i stk. 1, litra c), omhandlede midler skal beslaglægges".

EU-retten foreskriver derfor ikke, at der skal indføres systemer til teknisk beskyttelse af edb-programmer, men den beskytter dem, der indfører sådanne ved at ulovliggøre besiddelse eller omsætning i kommercielt øjemed af piratmidler til afkodning eller andet.

3. Vurdering af problemet fra Fællesskabets synspunkt

Det har længe på EU-plan været erkendt, at systemer til teknisk identificering, mærkning og beskyttelse er af stor betydning. Direktivet om edb-programmer (91/250/EØF) omhandler bekæmpelse af piratvirksomhed, men herudover drøftes også kryptering af radioudsendelser, som bliver genstand for en separat grøn bog.

Her skal nævnes projekt CITED (Copyright in Transmitted Electronic Documents), som finansieres af Kommissionen inden for rammerne af ESPRIT-programmet. CITED tager udgangspunkt i informationsindustriens generelle behov og sigter på at sikre ophavsret og beslægtede rettigheder for alle værker og frembringelser, der lagres og overføres digitalt. Formålet er at indføre et beskyttelsessystem for at berolige rettighedshaverne og lette adgangen til al disponibel "information" for flest muligt.

Projektet har vakt betydelig interesse i de berørte kredse allerede i første fase. Der er udført en grundigere undersøgelse efter samråd med WIPO og de største standardiseringsorganer om de problemer, der opstår som følge af den digitale teknologi. Det fremgik tydeligt af undersøgelsen, at beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder er af grundlæggende betydning, og at der ikke for øjeblikket findes nogen fuldt tilfredsstillende teknisk løsning. De nuværende løsninger er faktiske standarder.

CITED har derfor tilstræbt at fastlægge en generisk model, der kan finde anvendelse på forskellige sektorer under hensyntagen til alle implicerede i informationskæden. I CITED-modellen fastlægges de foranstaltninger, der er nødvendige for at bekæmpe uforsætlig og forsætlig piratvirksomhed. Modellen skal nu testes i en række pilotprojekter.

Spørgsmålet om behovet for at indføre identificeringssystemer i produkterne blev også rejst ved høringen den 7. og 8. juli 1994. De berørte kredse mente dette nyttig og nogle endog nødvendigt. Mange understregede endvidere, at systemerne bør være frivillige og ikke obligatoriske. En del mente ligeledes, at systemerne absolut må beskyttes mod falskneri, da situationen ellers vil kunne forværres. Der er delte meninger om spørgsmålet om de indeholdte oplysninger. Nogle mener, at oplysningerne bør være fuldstændige og ligeledes omfatte identificering af rettighedshaverne, hvorimod andre er af den opfattelse, at de bør begrænses til data, der vedrører selve værket og/eller frembringelsen.

Spørgsmålet hænger naturligvis nært sammen med erhvervelse og forvaltning af rettighederne.

Spørgsmålet om et fremtidigt EU-initiativ skal derfor ses i lyset af nærhedsprincippet og den standardiseringspolitik, der er fastlagt inden for rammerne af den nye metode. Det står under alle omstændigheder klart, at hvis ikke medlemsstaterne på koordineret vis indfører foranstaltninger, som forbyder markedsføring af en række produkter, der ikke overholder beskyttelsesstandarderne, vil dette være til hinder for samhandelen.

Her skal nævnes, at der i en medlemsstat sammen med erhvervskredsene og den internationale standardiseringsorganisation (ISO) er truffet foranstaltninger for at udvikle en indskrivningsmetode i de binære bitstrømme med identificerende karakterer. Initiativet har allerede ført til, at ISO har valgt dette indskrivningsprincip. Arten og kombinationen af de identificerende karakterer er ved at blive fastlagt. Det er af særlig stor vigtighed, at indskrivningsmetoderne er internationalt gyldige. Det bør undgås, at en række fabrikanter fremstiller "egne" systemer, som sætter normen og dermed opretholder en kommerciel dominans.

EU vil måske blive nødt til at gribe ind for på harmoniseret vis at gøre anvendelsen af de tekniske beskyttelsessystemer obligatorisk, efter at de er udviklet og blevet accepteret af industrien.

4. Spørgsmål

- 1) Mener De, at EU i samarbejde med medlemsstaterne bør tage initiativ til at fastlægge de retlige foranstaltninger, som kan sikre:
 - identifikatorer
 - beskyttelsesstandarter mod privat digital kopiering
 - andre tekniske midler til identificering og sikring mod privat digital kopieringnår sådanne er blevet udviklet og accepteret af industrien?
- 2) Hvilke former for oplysninger bør identifikatorerne indeholde:
 - identificering af værket eller frembringelsen
 - identificering af de oprindelige ophavsmænd
 - identificering af værket eller frembringelsen, af de oprindelige ophavsmænd, af licenshavere og ansvarlige for forvaltningen
 - vilkår for licensudstedelse for personer, der eventuelt vil erhverve sig licens?
- 3) Mener De, at værker og frembringelser fra tredjelande, som ikke måtte omfatte identificeringssystemer, der er forenelige med de EU-godkendte, bør forbydes adgang til det indre marked?
- 4) For så vidt som der kan udvikles og anvendes tekniske beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering, hvilke øvrige retlige foranstaltninger vil det være nødvendigt og muligt at vedtage med hensyn til beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering af intellektuelle ejendomsrettigheder?
- 5) Hvis der på harmoniseret vis indføres et teknisk beskyttelsessystem mod privat digital kopiering, mener De så, at salg og import af alle maskiner, der ikke måtte omfatte beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering, som er forenelig med de EU-godkendte, bør forbydes?
- 6) Mener De, at en effektiv iværksættelse af tekniske beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering fordrer en standardisering på internationalt plan?
- 7) Hvordan bør de værker og frembringelser, for hvilke ophavsretten er ophævet, identificeres? Hvordan kan det sikres, at beskyttelsen af intellektuel ejendomsret til værker og frembringelser ikke bremser eller begrænser adgangen til oplysninger, for hvilke ophavsretten er ophævet?

BILAG**OVERSIGT OVER SPØRGSMÅL TIL DE BERØRTE KREDSE****INDLEDNING****GENERELLE SPØRGSMÅL**

1. I punkt II A nævnes der en række usikkerhedsmomenter. Har De oplysninger, der vil kunne belyse de nævnte punkter hvad angår udviklingen af markedet og de nye tjenester?
2. Hvilke aspekter vedrørende ophavsret og beslægtede rettigheder mener De vil ændre sig og kræve særlig opmærksomhed?
3. Findes der i Danmark udvalg, rapporter eller analyser, eller eventuelt forslag til ny lovgivning for ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet? I bekræftende fald, hvilken tidsplan er der fastsat?
4. På hvilket niveau mener De, det er nødvendigt at behandle de lovgivningsmæssige spørgsmål om intellektuel ejendomsret i informationssamfundet (på nationalt, fællesskabs- eller internationalt niveau)?
5. Vil frembringelse af multimedieprodukter på basis af materiale fra kulturarven kræve lovgivning, der indarbejder behovet for at beskytte kulturarven? I bekræftende fald, hvilken lovgivning?
6. De fleste værker og frembringelser, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje, nyder ophavsretlig beskyttelse. I hvilket omfang og ud fra hvilke kriterier mener De, det er muligt at vurdere værdien af ophavsrettigheder og beslægtede rettigheder?
- 7a. Har De mere præcise økonomiske og statistiske oplysninger opdelt efter de økonomiske sektorer (f.eks. forlagsvirksomhed, den audiovisuelle sektor, musiksektoren, osv.), der er berørt af informationssamfundets aktiviteter? Hvilken procentdel af omsætningen i disse sektorer vedrører beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder?
- 7b. Har De økonomiske oplysninger eller prognoser, der gør det muligt at vurdere den økonomiske vægt af ophavsretligt beskyttede aktiviteter i forhold til de tjenester, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje?

- 7c. Har De statistikker eller analyser om de (kvalitative og kvantitative) aspekter af beskæftigelsen i relation til de ophavsretligt beskyttede aktiviteter på de elektroniske motorveje?
8. Mener De, at en bedre beskyttelse af ophavsret og beslægtede rettigheder vil være en fordel for de små og mellemstore virksomheder, og i bekræftende fald i hvilke sektorer?
9. Hvordan mener De, at beskæftigelsen vil blive påvirket af udviklingen af nye ophavsretligt beskyttede aktiviteter i forbindelse med de nye tjenester, der vil blive fremført på de elektroniske motorveje.
10. Har De yderligere kommentarer til spørgsmål, der ikke er behandlet i dette kapitel?

UNDERKAPITEL 1: GENERELLE SPØRGSMÅL

AFSNIT I: GÆLDENDE RET

- 1) Kræver anvendelsen af oprindelsesreglen, at der opstilles yderligere kriterier og inddrages andre aspekter? I bekræftende fald, hvilke?
- 2) Mener De, at det i forbindelse med anvendelsen af oprindelsesreglen er nødvendigt at opstille en række yderligere kriterier for tilknytning? I bekræftende fald hvilke?
- 3) Mener De, at det i forbindelse med fastlæggelse af ansvar er muligt i hvert transmissionsled at identificere de potentielt ansvarlige? I bekræftende fald bedes De angive hvilke ansvarlige, der er tale om?
- 4) I betragtning af definitionen af selve transmissionshandlingen og de forskellige beskyttelsesniveauer, bør man så i Fællesskabet anvende oprindelsesreglen for alle former for transmission, når der er tale om
 - transmissioner, der kun stammer fra én medlemsstat
 - transmissioner, der stammer fra en medlemsstat eller tredjelande, der anvender Paris-akten fra 1971 i Bernerkonventionen og Romkonventionen
 - alle transmissioner fra et hvilket som helst land?
- 5) Hvis man anvender oprindelsesreglen, hvilke rettigheder og hvilke områder af den nationale lovgivning skal så i givet fald harmoniseres for at undgå aktivitetsflytninger og sikre beskyttelse af rettighedshaverne:

- indskrænkninger i enerettighederne
 - ejerskabsforhold
 - droit moral
 - andre rettigheder?
- 6) I hvilket omfang, på hvilke områder og hvordan kan man gøre beskyttelsen bedre for rettighedshaverne i de tredjelande, der er omfattet af Bernerkonventionen/Rom-konventionen, hvis man vil anvende lovgivningen i oprindelseslandet?
 - 7) Hvis man ikke vælger oprindelsesreglen, hvilke regler mener De så, man skal anvende?
 - 8) Mener De, at beskyttelsesklausuler kan give en gyldig beskyttelse af rettighedshavere i Fællesskabet i forbindelse med spredning i et land, der ikke giver en tilstrækkelig beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder?
 - 9) Mener De, at aftaleretten skal kunne anvendes fuldstændig frit, eller mener De, at den aftalemæssige frihed bør begrænses
 - generelt
 - på en sådan måde, at visse dele bevares, som f.eks. bestemmelserne om droit moral, betaling af vederlag og forvaltningsselskaber
 - kun i tilfælde, hvor europæiske rettighedshaveres værker og frembringelser er omfattet af kontrakten?

AESNIT II: KONSUMPTION AF RETTIGHEDER OG PARALLELIMPORT

- 1) Bør der indføres en regel, der udelukker international konsumtion for indehavere af ophavsrettigheder, på samme måde som foreskrevet i artikel 9, stk. 2, i direktiv (92/100/EØF) om "udlejning"?
- 2) Bør det på ny understreges, at der ikke gælder konsumtion for tjenesteydelser, uanset hvilke rettigheder der er tale om (f.eks. radio- og tv-udsendelse, transmission, udlejning)?
- 3) Hvordan mener De, at ovennævnte spørgsmål bør behandles i forbindelse med on-line net, der typisk er globale?
- 4) Mener De, at der samtidig kan gælde flere ordninger, således at der for nogle gælder international konsumtion, mens det ikke er tilfældet for andre?

UNDERKAPITEL 2: SÆRLIGE RETTIGHEDER

ÆFSNIT III: REPRODUKTIONSRETTIGHEDER

- 1) Mener De, at der for værker og frembringelser i digital form bør gælde en eneret til reproduktion? Vil det være nødvendigt med indskrænkninger i denne eneret? I bekræftende fald hvilke og hvorfor?
- 2) Mener De, at privatkopiering og reprografi af værker og frembringelser i digital form, med undtagelse af edb-programmer, bør:
 - være fuldt ud dækket af reproduktionsretten
 - være dækket af reproduktionsretten, således at det dog er tilladt at foretage én kopiering (som f.eks. SCMS-systemet)
 - være tilladt med eller uden en vederlagsordning?

ÆFSNIT IV: TILGÆNGELIGGØRELSE FOR ALMENHEDEN

- 1) Mener De, at nedenstående handlinger kan betragtes som privat brug:
 - kommunikation via nettet mellem to privatpersoner
 - kommunikation via nettet mellem flere privatpersoner (f.eks. "bulletin board service")
 - kommunikation via nettet mellem en privatperson og en virksomhed
 - kommunikation via nettet i én eller mellem flere virksomheder?
- 2) Mener De, at det i forbindelse med kommunikation via nettet mellem mere end to personer er afgørende for opfattelsen af begrebet tilgængeliggørelse for almenheden, at de to personer kender hinanden eller tilhører samme familie?
- 3) Har det betydning for definitionen af tilgængeliggørelse for offentligheden i forbindelse med punkt-til-punkt kommunikation, hvilken type personer der kommunikerer (privatpersoner, virksomheder, offentlige organer osv.)?
- 4) Mener De, at netopkobling af en server, der indeholder ophavsretligt beskyttede værker, er en handling, der berører ophavsrettigheder og dermed beslægtede rettigheder? I bekræftende fald, hvilke rettigheder er involveret i en sådan handling? Har De kendskab til lovgivning, hvor der tages stilling til dette spørgsmål?
- 5) Hvilke andre kriterier eller handlinger bør efter Deres mening have indflydelse på en definition af tilgængeliggørelse for offentligheden?

AFSNIT V: SPREDNINGS-/TRANSMISSIONSRET

- 1) Udlejnings- og udlånsrettigheder således som defineret i direktivet om "edb-programmer" (91/250/EØF) og "udlejningsdirektivet" (92/100/EØF) vil kunne finde anvendelse på elektronisk punkt-til-punkt transmission. Mener De, at der i den henseende bør foretages visse ændringer? I bekræftende fald, hvilke?
- 2) Har De oplysninger, der gør det muligt at vurdere de økonomiske følger for rettighedshaverne og andre operatører af anvendelsen af ordningen om udlejning og udlån?
- 3) Hvilke følger vil det få for de små og mellemstore virksomheder?

AFSNIT VI: RETTEN TIL DIGITAL RADIO- OG TV-UDSENDELSE

- 1) Mener De, at digital radio- og tv-udsendelse, der muliggør et stort antal kanaler, vil øge de grænseoverskridende radio- og tv-udsendelser? Mener De, at dette kræver indgriben på fællesskabsniveau, eller er der stadigvæk tale om en teoretisk mulighed?
- 2) Mener De, at digital radio- og tv-udsendelse er en virkelig trussel for indehavere af beslægtede rettigheder, der ikke på nuværende tidspunkt er tillagt eneret til radio- og tv-udsendelse? Mener De, at indførelse af enerettigheder til digital radio- og tv-udsendelse for fonogramfremstillere, filmproducenter og udøvende kunstnere i de berørte sektorer er nødvendig, eventuelt nødvendig på visse betingelser eller helt unødvendig?
- 3) Mener De, at en skelnen mellem spredningsteknikker vil gøre det nemmere at finde en løsning (f.eks. kun lade visse former for digitaliseret radio- og tv-udsendelse, som f.eks. kabelfremførte udsendelser, være dækket)?
- 4) Mener De, at en styrkelse af reproduktionsrettighederne i privatsfæren ved hjælp af tekniske systemer, der forhindrer kopiering i modtageapparaterne, ville være tilstrækkelig for at undgå massiv reproduktion?

AFSNIT VII: DROIT MORAL

- 1) Mener De, at forskellene i de nationale lovgivninger har et sådant omfang, at droit moral-rettighederne bør harmoniseres? Er en sådan harmonisering påkrævet på nuværende tidspunkt?

- 2) Kan man forestille sig, at spørgsmålene vedrørende droit moral-rettigheder løses ved aftale (f.eks. således at ophavsmanden i forbindelse med tilgængeliggørelse på nettet eller i forbindelse med digitalisering skal give tilladelse til visse ændringer af værket, f.eks. eftersynkronisering, forsyning med undertekster, omformatering osv.)?
- 3) Vil det faktum, at en ophavsmand har tilladt digitalisering medføre en formodning om, at han også har tilladt visse ændringer?
- 4) Mener De, at tilladte ændringer kunne fastsættes i kollektive aftaler mellem ophavsmænd og udøvende kunstnere på den ene side og producenter og forlag på den anden side?
- 5) Mener De, at der bør findes samlede løsninger eller sektormæssige løsninger (film, avisudgivelse, biblioteker, museer osv.)?

UNDERKAPITEL 3: SPØRGSMÅL I TILKNYTNING TIL UDNYTTTELSEN AF RETTIGHEDERNE

AFSNIT VIII: ERHVERVELSE OG FORVALTNING AF RETTIGHEDER

- 1) Af hvilken form og type bør de centraliserede systemer, som omfatter såvel rettighedshavere som forvaltningsselskaber være? Vil et "fællesskrankesystem" være ønskeligt og/eller tilstrækkeligt til at dække informationssamfundets behov?
- 2) Bør de centraliserede systemer begrænses til udstedelse af licenser til oprettelse af multimedieværker eller bør de generaliseres?
- 3) Kan konkurrerende systemer, d.v.s. systemer, der dækker samme form for rettigheder, eksistere sideløbende med hinanden i én og samme medlemsstat, i EU eller på verdensplan (d.v.s. centraliserede systemer med indbyrdes supplerende eller endog identiske kartoteker)? Hvordan vil konkurrencen finde sted i praksis?
- 4) Informationssamfundet vil blive verdensomspændende. Mener De derfor, at de licenser, som det ene eller det anden system udsteder, vil blive eller bør være verdensomspændende?
- 5) Mener De, at mere geografisk begrænsede licenser vil kunne opretholdes?
- 6) Mener De, at EU-lovgivningen bør opstille en adfærdskodeks med hensyn til centraliseret forvaltning? I bekræftende fald, hvilke former for regler; en adfærdskodeks mellem selskaber og konkurrerende systemer, regler om selskabernes eller systemernes forhold til egne medlemmer eller begge dele?

AFSNIT IX: TEKNISKE SYSTEMER TIL IDENTIFICERING OG BESKYTTELSE

- 1) Mener De, at EU i samarbejde med medlemsstaterne bør tage initiativ til at fastlægge de retlige foranstaltninger, som kan sikre:
 - identifikatorer
 - beskyttelsesstandarder mod privat digital kopiering
 - andre tekniske midler til identificering og sikring mod privat digital kopieringnår sådanne er blevet udviklet og accepteret af industrien?
- 2) Hvilke former for oplysninger bør identifikatorerne indeholde:
 - identificering af værket eller frembringelsen
 - identificering af de oprindelige ophavsmænd
 - identificering af værket eller frembringelsen, af de oprindelige ophavsmænd, af licenshavere og ansvarlige for forvaltningen
 - vilkår for licensudstedelse for personer, der eventuelt vil erhverve sig licens?
- 3) Mener De, at værker og frembringelser fra tredjelande, som ikke måtte omfatte identificeringssystemer, der er forenelige med de EU-godkendte, bør forbydes adgang til det indre marked?
- 4) For så vidt som der kan udvikles og anvendes tekniske beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering, hvilke øvrige retlige foranstaltninger vil det være nødvendigt og muligt at vedtage med hensyn til beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering af intellektuelle ejendomsrettigheder?
- 5) Hvis der på harmoniseret vis indføres et teknisk beskyttelsessystem mod privat digital kopiering, mener De så, at salg og import af alle maskiner, der ikke måtte omfatte beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering, som er forenelig med de EU-godkendt, bør forbydes?
- 6) Mener De, at en effektiv iværksættelse af tekniske beskyttelsessystemer mod privat digital kopiering fordrer en standardisering på internationalt plan?
- 7) Hvordan bør de værker og frembringelser, for hvilke ophavsretten er ophævet, identificeres? Hvordan kan det sikres, at beskyttelsen af intellektuel ejendomsret til værker og frembringelser ikke bremser eller begrænser adgangen til oplysninger, for hvilke ophavsretten er ophævet?

ISSN 0254-1459

KOM(95) 382 endelig udg.

DOKUMENTER

DA

08 16

Katalognummer : CB-CO-95-421-DA-C

ISBN 92-77-92577-9

Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer
L-2985 Luxembourg

